

VAASAN YLIOPISTO

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö

Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Henna Niemi

Tunteisiin vetoava retoriikka Pohjanmaan tuulivoimakeskustelussa

Organisaatioiden viestinnän pro gradu -tutkielma

Vaasa 2018

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tutkimuksen tavoite	6
1.2 Tutkimusaineisto	8
1.3 Tutkimusmenetelmä	10
2 ENERGIA- JA YMPÄRISTÖKESKUSTELUN PIIRTEISTÄ	13
2.1 Energiapolitiikka ja tuulivoima Suomessa	14
2.2 Ympäristöviestinnän merkitys	16
2.3 Tunteet ympäristökeskustelun piirteenä	18
2.4 Vastakkainasettelusta yhteisiin arvoihin	22
2.5 Kansalaiskeskustelu vaikuttamisen areenana	24
3 TUNTEISIIN VETOAVA RETORIikka VAKUUTTAMISEN VÄLINEENÄ	26
3.1 Paatos	26
3.2 Tunteisiin vetoavan retoriikan keinot	29
3.2.1 Metafora	30
3.2.2 Hyperbola ja ääri-ilmaisut	33
3.2.3 Kontrastiparit ja polarisointi	35
3.2.4 Muut retoriset keinot	36
4 TUNTEISIIN VETOAVA RETORIikka TUULIVOIMA-AIHEISISSA YLEISÖNOSASTOKIRJOITUKSISSA	38
4.1 Monenlaisia uhkakuvia	40
4.1.1 Sodan ja taistelun sanastoa	40
4.1.2 Ympäristötuhon ja luonnon pilaamisen uhkakuvia	43
4.1.3 Taloudellisen edun korostamista	46
4.1.4 Hirviömäinen ulkomuoto ja sairauden aiheuttaja	47

4.2	Liioittelua ja kärjistystä	50
4.3	Voimakasta vastakkainasettelua	53
4.3.1	Kotiseutu ja luonto uhattuna	53
4.3.2	Epäoikeudenmukaisuutta ja oman edun tavoittelua	56
4.4	Lukijan ajatusten johdattelua	59
4.5	Rauhoittelua ja tunteiden hillintää	62
4.6	Yhteenveto	66
5	PÄÄTÄNTÖ	70
	LÄHTEET	77
	LIITTEET	
	Liite 1. Tutkimusaineisto	81

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö**

Tekijä:	Henna Niemi
Pro gradu -tutkielma:	Tunteisiin vetoava retoriikka Pohjanmaan tuulivoimakeskustelussa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Organisaatioiden viestintä
Valmistumisvuosi:	2018
Työn ohjaaja:	Heidi Hirsto

TIIVISTELMÄ:

Yleisönosastoilla on käyty 2010-luvulla vilkasta keskustelua tuulivoimasta ja sen vaikutuksista. Pohjanmaan alueella on ollut käynnissä useita hankkeita, jotka ovat jakaneet mielipiteitä. Tässä tutkimuksessa selvitetään, millaisia tunteisiin vetoavia retorisia keinoja tuulivoimaa koskevissa mielipidekirjoituksissa käytetään. Lisäksi vertaillaan sitä, millaista retoriikkaa käytetään tuulivoimaa vastustavissa ja puolustavissa teksteissä.

Aineistona tutkimuksessa käytetään kahden sanomalehden, Pohjalaisen ja Ilkan, mielipidepalstoilla vuosina 2013–2017 julkaistuja tuulivoimaa koskevia kirjoituksia. Tutkimusmenetelmä nojaa retoriikan paatoksen, eli tunteisiin vetoavan kielenkäytön, käsitteeseen. Tämän valinnan taustalla on tunneperäisen kielenkäytön yleisyys energia- ja ympäristökeskustelussa.

Analyysin tuloksena erityisesti tuulivoimaa vastustavista teksteistä havaittiin neljää eri retorista keinoa: metaforat, hyperbolat, kontrastiparit ja retoriset kysymykset. Metaforat jaettiin viiteen kategoriaan: sota ja valloitus, peli ja taloudellinen etu, ympäristötuho, suuri koko ja hirviömäisyys sekä saurous ja tauti. Hyperbolilla korostettiin ja liioiteltiin teksteissä tuulivoiman negatiivisia puolia. Kontrastipareilla luotiin teksteihin vastakkainasettelua muun muassa luonnon ja teollisuuden sekä taloudellisen edun ja ihmisten oikeuksien välille. Retorisilla kysymyksillä pyrittiin johdattelemaan lukijan ajatukset kohti näkemystä tuulivoiman haitallisuudesta. Näillä retorilla keinoilla pyrittiin herättämään lukijoissa muun muassa turhautumista, huolta ja myötätuntoa. Ympäristö ja siihen kohdistuvat huolet olivat näkyvä teema vastustavissa teksteissä. Tuulivoimaa myönteisesti suhtautuvissa teksteissä pyrittiin vaikuttamaan lukijan tunteisiin muun muassa rauhoittamalla ja rationalisoimalla. Niissä korostettiin tuulivoiman hyviä puolia ja pyrittiin vähentämään lukijoiden huolta tuulivoiman haittavaikutuksista.

AVAINSANAT: retoriset keinot, ympäristökeskustelu, kansalaiskeskustelu, yleisönosasto, tuulivoima

1 JOHDANTO

Tuulivoima on saanut viimeisen vuosikymmenen aikana paljon huomiota mediassa ja yleisönosastopalstoilla, ja aiheesta on käyty tiivistä argumentointia puolin ja toisin. Laajemmassa kontekstissa tuulivoimakeskustelu voidaan liittää ilmastonmuutoksesta ja luonnonvarojen käytöstä käytävään globaaliin keskusteluun. Uusiutuvaa energiaa, kuten tuulivoimaa, lisäämällä pyritään vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä ja irrottautumaan fossiilisiin polttoaineisiin perustuvasta energijärjestelmästä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018a) Uusiutuvan energian käytön lisäämisellä pyritään hillitsemään ilmaston lämpenemistä.

Tuulivoima on ollut nopeimmin kasvava sähköntuotantomuoto maailmassa 1990-luvulta lähtien, ja esimerkiksi vuonna 2013 sitä asennettiin EU:ssa enemmän kuin mitään muuta energiantuotantomuotoa (Tuulivoimayhdistys 2018). Tuulivoima kuuluu uusiutuviin energialähteisiin, joita ovat lisäksi muun muassa aurinko-, vesi- ja bioenergia. Tuulivoimassa sähkön tuotanto perustuu siihen, että tuulen liike-energia muunnetaan pyörimisliikkeeksi ja siitä edelleen sähköksi generaattorissa (Energiateollisuus 2017).

Tuulivoimarakentaminen on kiihtynyt Suomessa etenkin vuona 2011 käyttöön otetun tuulivoiman tukemiseen tarkoitetun syöttötariffijärjestelmän ansiosta (Energiateollisuus 2017). Esimerkiksi vuoden 2016 aikana Suomessa rakennettiin 182 uutta tuulivoimalaa, jonka jälkeen niiden kokonaismäärä maassa nousi 552 voimalaan (Tuulivoimayhdistys 2017). Vaikka tuulivoima onkin ympäristöä suhteellisen vähän kuormittava energiamuoto, jakaa se kuitenkin mielipiteitä, ja tämä on näkynyt julkisessa keskustelussa. Vaikka yleinen mielipide tuulivoimasta on myönteinen, saa se usein paljon vastustusta paikallisella tasolla (Barry, Ellis & Robinson 2008: 67).

Ilmastokeskustelun ja siitä seuranneen energiakeskustelun vuoksi uusiutuvien energiamuotojen käyttö on herättänyt laajaa kiinnostusta Suomessa, mikä näkyy mediassa. Uusiutuvista energiamuodoista juuri tuulivoima vaikuttaa herättävän

ihmississä voimakkaita tunnereaktioita, mikä tekee siitä kiinnostavan tutkimuskohteen. Oma kiinnostukseni aihetta kohtaan heräsi vuosien 2013 ja 2014 aikana, kun kotiseudulleni suunniteltiin tuulivoimahanketta. Hankkeesta käytiin runsaasti keskustelua paikallislehtien mielipidepalstoilla.

Yleisönosastoilla on aina ollut tärkeä rooli julkisen keskustelun mahdollistamisessa. Jokaisella on mahdollisuus lähettää lehtien toimitukseen mielipidekirjoituksiaan haluamastaan ajankohtaisesta aiheesta ja kirjoittaa vastineita toisten kirjoituksiin. Yleisönosastoilla tavallisella kansalaisella on tilaisuus saada äänensä kuuluviin ja siten pyrkiä omalta osaltaan vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon. Hokkasen (2004: 10) mukaan yleisönosastot voidaan nähdä kansalaisosallistumisen areenana, jonka kautta yksittäiset ihmiset voivat tuoda julki näkemyksiään ja argumentoida niistä. Vaikka nykyään sosiaalinen media tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, on paikallislehtien yleisönosastoilla edelleen merkitystä etenkin paikallisista asioista keskustellessa. Yleisönosastot ovat siinä mielessä epävirallinen julkinen areena, että niissä voi kirjoittaa kuka vain, eikä kirjoittaminen edellytä minkäänlaista asiantuntijuutta. Kirjoittajat ovat usein tavallisia kansalaisia, jotka haluavat ilmaista mielipiteensä jostain ajankohtaisesta aiheesta tai ottaa kantaa jonkin toisen kirjoittamaan tekstiin, mutta kirjoittajien joukossa on myös paljon asiantuntijoita.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä tavalla tunteisiin vetoavaa retoriikkaa käytetään mielipidekirjoituksissa vastustamaan ja puolustamaan tuulivoiman rakentamista. Pääpaino on tunteisiin vetoavan retoriikan kielellisten keinojen tarkastelussa. Retoriisiin keinoihin sisältyvät kaikki ne vaikutuskeinot, jotka pyrkivät vahvistamaan tekstin pääväitteen uskottavuutta (Kakkuri-Knuutila 2000: 233). Näiden keinojen vaikutus perustuu siihen, että niiden avulla voidaan herättää lukijoissa positiivisia tai negatiivisia miellelyhtymiä (Renberg 2007: 37).

Tutkimuksessa tarkastelen, millä tavalla kirjoituksissa kuvataan tuulivoimaa ja tuulipuistojen rakentamista, sekä millaisia merkityksiä tuulivoiman ympärille rakennetaan teksteissä. Lisäksi vertailen retoristen keinojen käyttöä tuulivoimaa vastustavissa ja sitä puolustavissa teksteissä.

Tutkimusongelman tarkemmaksi rajaamiseksi tavoite voidaan jakaa seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisia tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja tuulivoimaa koskevissa yleisönosastokirjoituksissa käytetään?
2. Miten retoristen keinojen käyttö eroaa tuulivoimaa vastustavissa ja puolustavissa kirjoituksissa?

Tuulivoima aiheena herättää julkisessa keskustelussa vahvojakin tunteita puolesta ja vastaan. Sen vuoksi taustaoletuksena tutkimuksessani on, että mielipidekirjoituksilla pyritään vakuuttamaan lukija kirjoittajan mielipiteen oikeellisuudesta sekä vetoamaan lukijan tunteisiin. Oletettavaa on myös, että teksteissä käytettävät retoriset keinot eivät ole sattumanvaraisia, vaan että kirjoittaja on tietoisesti pyrkinyt vahvistamaan niillä viestiään.

Tuulivoimaa koskevan julkisen keskustelun retorisista piirteistä ei ole toistaiseksi julkaistu suomenkielistä tutkimusta, mutta tuulivoimaan kohdistuvia mielipiteitä on tutkittu esimerkiksi aluetieteen Pro gradu-tutkimuksissa diskurssianalyysin kautta (ks. esim. Vento 2011, Laitinen 2014). Kansalaiskeskustelua ja mielipidekirjoituksia ovat tutkineet muun muassa Siekkinen (2011) ja Hokkanen (2004).

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimukseni aineisto koostuu kahden maakuntalehden, Pohjalaisen ja Ilkan, yleisönosastopalstoilla julkaistuista tuulivoimaa koskevista mielipidekirjoituksista. Mielipidekirjoitus genrenä on kirjoitettua ja jokseenkin julkista sosiaalista toimintaa, jolla on tyypillinen julkaisupaikkansa, kuten yleisönosastopalstat (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 81).

Tuulivoimakeskustelua käydään paljon myös internetissä ja sosiaalisessa mediassa, mutta valitsin yleisönosastot aineiston lähteeksi muutamasta syystä. Yleisönosasto eroaa esimerkiksi verkkokeskusteluista siten, että sanomalehtien ilmestymistahti ei anna mahdollisuutta välittömään reagointiin, kuten verkkokeskusteluissa (Pietilä 2001: 20). Koska yleisönosasto on osa sanomalehteä, on siellä julkaistaville teksteille tietynlaiset vaatimukset. Kirjoittelun voidaan siis ajatella olevan harkitumpaa ja enemmän suunniteltua, kuin verkkokeskusteluissa. Yleisönosastoa voidaan lisäksi pitää osana laajempaa keskustelua, sillä sen puheenvuorot usein kohdistuvat johonkin osaston ulkopuoliseen keskusteluun tai puheenvuoroihin (emt: 18). Valitsin maakuntalehtien yleisönosastot tutkimusaineistoksi myös siksi, koska tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat yleensä paikallisia, joten niistä on luontevaa keskustella paikallis- ja maakuntalehtien palstoilla.

Aineisto koostuu yhteensä 64 mielipidekirjoituksesta, joiden kirjoittaja suhtautuu tuulivoimaan joko kielteisesti tai myönteisesti. Kirjoituksista 54 on sellaisia, joissa tuulivoimaan suhtaudutaan kielteisesti. Myönteisesti suhtautuvia on ainoastaan 10 kirjoitusta. Kirjoituksista 34 on julkaistu Pohjalaisessa ja 30 Ilkassa. Sanomalehdistä kumpikin on maakuntalehtiä, joita julkaisee I-mediat Oy. Pohjalaisen tärkeintä levikkialuetta on Pohjanmaan suomenkieliset alueet, ja Ilkan aluetta puolestaan on Etelä-pohjanmaa. Valitsin kyseiset sanomalehdet aineistoksi sen vuoksi, että lehtien levikki on laaja ja alueella olevien useiden tuulivoimahankkeiden vuoksi lehdissä julkaistaan usein aiheeseen liittyviä kirjoituksia.

Aineistoni teksteistä vanhin on julkaistu helmikuussa 2013 ja uusin lokakuussa 2017. Aineiston tekstit ajoittuvat siis viiden vuoden ajalle. Aikaväli on mielekäs siksi, koska vuonna 2013 Pohjanmaalla oli aluillaan useita tuulivoimahankkeita, jotka herättivät paljon julkista keskustelua. Tämä heijastui siis mielipidekirjoitusten määrään. Näkyvimmin keskustelussa oli esillä Laihian ja Isonkyrön kuntien alueelle suunniteltu Kattiharjun tuulivoimapuisto, ja suurin osa parin ensimmäisen vuoden teksteistä käsittelee Kattiharjun hanketta. Kuten alla olevasta taulukosta 1 huomaa, kirjoituksissa oli selvä piikki vuonna 2014. Kirjoitusten määrä väheni huomattavasti vuonna 2015, sillä tuulivoimalle myönnettävän valtiontuen kiintiö tuli silloin täyteen ja useat hankkeet, kuten Kattiharju, jäivät tukijärjestelmän ulkopuolelle. Kirjoitusten määrä nousi jälleen vuonna 2016, etenkin Ilkka-lehdessä (ks. taulukko 1). Tämä selittyy sillä, että Etelä-pohjanmaan isot hankkeet, Lapuan Jouttikallio ja Ilmajoen Santavuori, olivat silloin rakennusvaiheessa.

Taulukko 1. Mielipidekirjoitusten jakautuminen aineistossa vuosittain.

	2013	2014	2015	2016	2017	Yhteensä
Pohjalainen	5	12	5	7	5	34
Ilkka	3	10	3	12	2	30

Aineiston keruu on tehty vuoden 2017 marraskuussa. Kummankin sanomalehden aineisto on kerätty lehtien verkkosivuilta Google-hakukoneen tarkennettua hakua käyttäen. Kohdistin haun lehtien verkkosivujen mielipideosioon ja käytin hakusanoja *tuulivoima*, *tuulipuisto*, ja *tuulimyly*. Rajasin tulokset vuosien 2013 ja 2017 välille. Keräsin tuloksien joukosta kaikki ne kirjoitukset, joissa oman tulkintani mukaan suhtauduttiin joko kielteisesti tai myönteisesti tuulivoimaan. Tämän tulkinnan tein tarkastelemalla kirjoituksissa olevia sanavalintoja ja etsimällä niistä kohtia, joissa kirjoittaja ilmaisee joko vastustavansa tai kannattavansa tuulivoimaa. Suurin osa kirjoituksista ottaa kantaa johonkin tiettyyn tuulivoimahankkeeseen, mutta mukana on

myös yleisesti tuulivoimaan kantaottavia kirjoituksia. Kirjoittajista suurin osa on tavallisia kansalaisia, mutta mukana on myös sellaisia kirjoittajia, jotka kertoivat olevansa esim. jonkin luonnonsuojelujärjestön, yhdistyksen tai puolueen edustajia.

1.3 Tutkimusmenetelmä

Lähestymistavaltaan tutkimukseni on kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja kohteen mahdollisimman kokonaisvaltainen tarkastelu. Tälle lähestymistavalle tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa aineiston perustuminen todellisiin tilanteisiin, aineiston tarkoituksenmukainen valinta ja sen monitahoinen tarkastelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007: 157). Tässä tutkimuksessa käytetään aineistona ihmisten todellisissa tilanteissa kirjoittamia tekstejä, jotka on valittu tarkoituksenmukaisesti tutkimuksen tavoitetta silmälläpitäen. Aineiston monitahoinen tarkastelu tarkoittaa tämän tutkimuksen kohdalla sitä, että analyysissä paneudutaan paitsi kirjoituksissa esiintyviin kielellisiin piirteisiin, niin siinä myös pohditaan, millaisia merkityksiä näillä kielellisillä valinnoilla rakennetaan, ja mitä niiden taustalla on. Analyysissä hyödynnetään myös kvantitatiivista eli määrällistä lähestymistapaa esimerkiksi retoristen keinojen luokittelussa ja niiden määrien vertailussa.

Aineiston analyysissä käyttämäni menetelmä perustuu retoriikan päätöksen käsitteelle. Alun perin antiikin retoriikasta lähtöisin olevan näkemyksen mukaan retorinen vaikuttaminen koostuu kolmesta osatekijästä. Nämä kolme vaikuttamisen keinoa ovat eetos, joka viittaa puhujan luonteeseen, paatos, joka viittaa tunnetilaan ja logos, jolla tarkoitetaan itse asiasisältöä. (Kakkuri-Knuutila 2000: 233) Retorisen vakuuttamisen kolmesta osatekijästä juuri päätöksen valintaa menetelmän keskiöön voidaan perustella muutamasta näkökulmasta. Renbergin (2007: 36) mukaan päätökseen vetoavia perusteluja voidaan pitää kaikista tehokkaimpina siitä syystä, että vaikka tietyllä näkökannalla olisi tukenaan useita järkiperusteita, voivat kuulijat (tämän tutkimuksen tapauksessa lukijat) siitä huolimatta seurata tunteitaan.

Tunteiden roolia argumentoinnissa ei kuitenkaan aina ole pidetty yhtä suuressa arvossa kuin järkiperusteisia argumentteja. Koivusen (2008: 18) mukaan etenkin mediatutkimuksessa tunnepitoisia ilmaisuja, emootioita tai affekteja, on perinteisesti pidetty kognitiivisesti järkeä vähempiarvoisina. Tunteita pidetään usein vain yksilöä koskevinä kysymyksinä, eikä niillä nähdä olevan roolia kulttuurin tai yhteiskunnan tutkimuksessa (emt. 18). Kuitenkin parin viimeisen vuosikymmenen aikana kiinnostus tunteita kohtaan on kasvanut etenkin humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa (Koivunen 2008: 5). Tunteilla voidaan ajatella olevan tärkeä osa esimerkiksi ympäristöasioita koskevassa julkisessa keskustelussa. Ympäristöasiat ovat omiaan herättämään ihmisissä voimakkaita tunteita, joten niiden rooli argumenttien perustana julkisessa keskustelussa on näkyvä.

Aloitan aineiston tarkastelun lukemalla kaikki siihen kuuluvat tekstit, ja samalla etsin niistä mahdollisesti toistuvia teemoja ja tapoja puhua tuulivoimasta. Ensin jaan tekstit kahteen kategoriaan, tuulivoimaa vastustaviin ja sitä kannattaviin. Seuraavaksi käyn läpi kirjoituksia päätöksen näkökulmasta, eli poimin niistä kaikki sellaiset virkkeet, ilmaisut tai yksittäiset sanavalinnat, joissa tulkintani mukaan vedotaan lukijan tunteisiin. Sen jälkeen jaottelen nämä ilmaisut kategorioihin sen perusteella, mitä retorisia keinoja niissä on käytetty. Nämä retoriset keinot esitellään luvussa 3.3.

Varsinainen analyysi tapahtuu siten, että poimin näistä kategorioista esimerkkejä ja pohdin niitä teorialuvuissa esittelemääni viitekehystä vasten. Tämä viitekehys koostuu ympäristökeskustelun ominaispiirteistä sekä tunteisiin vetoavan retoriikan kielellisistä keinoista, kuten metaforista, hyperbolista, polarisoinnista ja retorisista kysymyksistä. Käyn läpi erilaisia teksteissä käytettyjä retorisia keinoja, pohdin niiden merkityksiä ja niiden funktioita lukijan tunteisiin vetoamisessa. Nostan esimerkkeihin teksteistä niitä kohtia, joissa viitataan tuulivoimaan tai tuulimyllyihin ja pohdin, millaisia merkityksiä niissä liitetään tuulivoimaan ja millaista mielikuvaa siitä rakennetaan. Kiinnitän huomiota siihen, luodaanko tuulivoimasta positiivista vai negatiivista kuvaa, ja millaisia mielleyhtymiä siihen pyritään liittämään.

Yhtenä näkökulmana analyysissä on tuulivoimaan myönteisesti ja kielteisesti suhtautuvien kirjoitusten vertailu. Tämä tapahtuu vertailemalla retoristen keinojen lukumäärää vastustavissa ja puolustavissa teksteissä, sekä sitä, millaisia keinoja niissä käytetään ja millä tavalla niillä pyritään vaikuttamaan lukijan tunteisiin.

2 ENERGIA- JA YMPÄRISTÖKESKUSTELUN PIIRTEISTÄ

Vaikka keskustelu tuulivoimasta sinänsä kuuluukin energiapoliittiseen keskusteluun, on ympäristöasioilla suuri rooli tuulivoimasta puhuttaessa. Vaikka uusiutuvia energialähteitä pidetäänkin ympäristön kannalta vähemmän haitallisina kuin fossiilisia polttoaineita, niin ympäristökysymykset ovat jatkuvasti läsnä myös uusiutuvista energiamuodoista puhuttaessa ja energiapoliittisessa päätöksenteossa. Energiakeskusteluun liittyy tyypillisesti ympäristöhuolia. Tuulivoiman kohdalla nämä voivat olla muun muassa tuulivoima-alueen asukkaiden huolia maisemahaittojen tai puhtaan luonnon säilymisen puolesta (esim. Barry, Ellis & Robinson 2008: 73-75). Sen vuoksi tämän tutkimuksen kannalta on relevanttia paneutua ympäristökeskusteluun ja sen piirteisiin, sekä julkisen keskustelun rooliin ympäristöasioissa.

Tässä tutkimuksessa ympäristökeskustelulla tarkoitetaan kaikkea ympäristöongelmista ja -uhkista käytävää jokseenkin julkista keskustelua. Vaikka tässä tutkimuksessa ympäristöllä tarkoitetaan lähinnä luonnonympäristöä, voidaan se ymmärtää myös asuin- tai elinympäristönä. Osassa luvun 4 esimerkeistä ympäristöllä tarkoitetaan juurikin viimeksi mainittua.

Tässä luvussa esitellään ensiksi tuulivoimaa ja Suomen energiapolitiikkaa yleisesti. Seuraavaksi luodaan katsaus siihen, millaisina ympäristöasiat ovat näyttäneet mediassa viime vuosikymmenien aikana. Sen jälkeen kartoitetaan ympäristökeskustelun tyypillisiä piirteitä ja paneudutaan tarkemmin tunteiden ja tunnepitoisten reaktioiden rooliin ympäristökeskustelussa. Lopuksi käydään läpi kansalaiskeskustelua ja sen roolia tuulivoiman päätöksentekoprosessissa. Suuri osa tässä luvussa viitatusista tutkimuksista käsittelee ympäristöongelmista juuri ilmastonmuutosta, sillä aihe on jo pitkään ollut ajankohtainen. Näissä tutkimuksissa esitetyt asiat ovat kuitenkin sovellettavissa hyvin myös tuulivoima- ja ympäristökeskusteluun yleensäkin.

2.1 Energiapolitiikka ja tuulivoima Suomessa

Kuten luvussa 1 mainittiin, on tuulivoimarakentaminen kiihtynyt maailmalla ja Suomessa viime vuosikymmenien aikana. Uusiutuvien energiamuotojen käyttö yleensäkin on kasvanut Suomessa nopeasti: esimerkiksi vuonna 2015 uusiutuvien energiamuotojen osuus sähköntuotannosta oli 45 prosenttia (Energiateollisuus 2018). Merkittävimmät Suomessa käytetyt uusiutuvan energian lähteet ovat vesivoima, puu ja tuulivoima (emt).

Hallitus hyväksyi uuden kansallisen energia- ja ilmastostrategian vuoden 2016 lopulla. Strategia on linjassa EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden kanssa, ja sen keskiössä on uusiutuvan energian käytön lisääminen. Tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian käyttöä niin, että 2020-luvulla sen osuus energiankäytöstä nousee yli 50 prosenttiin. Muiksi tavoitteiksi on mainittu muun muassa hiilen käytöstä luopuminen energiantuotannossa sekä tuontiöljyn käytön puolittaminen. Kaikki nämä tavoitteet ovat linjassa vuonna 2015 solmitun Pariisin ilmastosopimuksen kanssa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018b)

Tuulivoima on ollut Suomessa nopeiten kasvava uusiutuvan energian muoto viime vuosikymmenen aikana. Siitä huolimatta tuulivoiman osuus on kuitenkin vielä verrattain pieni koko Suomen sähkönkulutuksesta. Vuonna 2016 osuus oli 3,6 prosenttia ja vuonna 2017 5,6 prosenttia (Tuulivoimayhdistys 2018).

Pohjanmaallakin hankkeita on ollut useita. Pohjanmaan maakuntakaavassa mainitaan visiona se, että maakunnan koko energiantuotanto tuotettaisiin uusiutuvilla energiamuodoilla. Vaihemaakuntakaavassa 2 on merkittynä yhteensä 30 seudullisesti merkittävää tuulivoimaloiden aluetta. (Pohjanmaan liitto 2017) Viime vuosien aikana valmistuneita hankkeita ovat muun muassa Vähänkyrön Torkkolan, Ilmajoen Santavuoren ja Lapuan Jouttikallion tuulipuistot. Laihian ja Isonkyrön alueen Kattiharjun tuulipuisto on ollut suunnitteilla pitkään ja ollut näkyvästi esillä julkisessa keskustelussa. Laihian alue jäi hankkeesta kuitenkin pois Puolustusvoimien lausunnon

vuoksi (Laihian kunnanhallitus 26.6.2017, § 216). Pohjanmaan alueen rakenteilla olevista tuulipuistoista mainittakoon Metsälän 34 voimalan hanke Kristiinankaupungissa.

Tuulivoimarakentaminen on pitkä ja monivaiheinen prosessi. Kun sopiva alue tuulipuiston rakentamiselle on löytynyt ja kunnan sekä maanomistajien kanssa on tehty sopimukset, on vuorossa YVA eli ympäristövaikutusten arviointimenettely. Sen tarkoituksena on kartoittaa hankkeen mahdollisia ympäristöhaittoja ja vähentää tai kokonaan estää ne (Ympäristöhallinto 2017). Arviointi tehdään hankkeen suunnitteluvaiheessa, jolloin tuleviin ratkaisuihin pystytään vaikuttamaan. YVA-vaiheeseen saavat osallistua kaikki, joihin suunnitteilla oleva hanke voi vaikuttaa. (Emt.) Esimerkiksi tuulivoimahankkeiden YVA-arviointien aikana on järjestetty yleisötilaisuuksia, sekä kaikki halukkaat ovat saaneet tehdä kirjallisia kannanottoja, jotka koottiin arvioinnista tehtyyn selostukseen.

Jotta tuulivoimaloille voidaan antaa rakennuslupa, täytyy niiden sijoittuminen olla hyväksytty kaavoituksessa. Lisäksi tulee varmistua, että tuulivoimalan melu, välke ja maisemavaikutukset pysyvät määriteltyjen rajojen sisällä. Tuulivoimalalta ei edellytetä ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa paitsi niissä tapauksissa, joissa voimalasta saattaa aiheutua kohtuutonta haittaa lähialueen asukkaille. Tämä voidaan estää sijoittamalla voimalat tarpeeksi kauas asutuksesta. (Ympäristöhallinto 2017)

Tässä suunnittelu- ja päätöksentekoprosessissa tavallisella kansalaisella on mahdollisuus vaikuttaa tehtäviin päätöksiin. YVA-menettelyssä ovat keskiössä ne, jotka kokevat hankkeen vaikuttavan heihin. Ihmisten lähettämät kirjalliset kannanotot julkaistaan selostuksessa ja ne tulee ottaa huomioon kaavoituksesta päätettäessä. Myös julkinen keskustelu on vilkasta juurikin YVA- ja kaavoitusvaiheessa, ja se näkyy esimerkiksi tämän tutkimuksen aineiston teksteissä.

2.2 Ympäristöviestinnän merkitys

Joukkoviestimillä on tärkeä rooli ympäristöongelmien tuomisessa yhteiskunnan tietouteen. Yhteiskunnan on mahdollista reagoida ympäristöongelmiin kunnolla vasta sitten, kun ne on viestinnän avulla tuotu julkisuuteen. Voidaankin sanoa, että viestintä on tietyllä tapaa edellytys ympäristöuhkilta suojautumiselle. (Luhmann 1988)

Ympäristöasiat eivät ole aina saaneet yhtä paljon näkyvyyttä mediassa kuin nykyään. Ympäristöongelmien mediahuomio on vaihdellut aaltoliikkeen omaisesti; kiinnostus lisääntyi 60-luvulla Suomessa ja muissa teollisuusmaissa, mutta se kääntyi laskuun taas 70-luvulla energiakriisin myötä (Väliverronen 1997: 186). Tutkimusintressiksi ympäristöjournalismi on noussut vasta muutaman viimeisen vuosikymmenen aikana. Yhtenä sysäyksenä ympäristöjournalismin tutkimuksen nousulle toimi Tsernobylin ydinvoimalaonnettomuus vuonna 1986 (Suhonen 1991: 21–22).

Median kiinnostus ympäristöongelmia kohtaan on tullut ikään kuin sykleissä, ja syinä tähän ovat olleet edellä mainitun Tsernobylin kaltaiset ympäristökriisit. Dramaattiset tapahtumat herättivät ihmisten kiinnostuksen ja nostattivat ympäristöaiheet kaikkien tietoisuuteen. Kun ihmisten kiinnostus tapahtumia kohtaan laantui, myös media siirtyi vähitellen muihin aiheisiin. (Väliverronen 1997: 186–187) Ympäristöjournalismin tila nykyään ei enää ole yhtä aaltomaista. Viimeistään ilmastonmuutoksen myötä ympäristöasiat ovat tulleet pysyvämmiin ihmisten tietoisuuteen, sillä ilmastonmuutosta ei nähdä enää pelkästään ympäristöongelmana, vaan sen vaikutukset ulottuvat kaikkialle.

Se, millä tavalla ympäristöasiat nähdään ja millaisen roolin ne saavat mediassa, on paljolti seurausta siitä, millaisia merkityksiä niiden ympärille rakennetaan. Se, mitä nimityksiä ympäristöasioista käytetään, sekä millä tavalla ja millaista symboliikkaa käyttäen niistä puhutaan, vaikuttavat kaikki siihen, millaiseksi kyseinen ilmiö rakentuu mediassa. Väliverronen (1997) on tutkinut Lapin metsätuhoista käytävää keskustelua ja sen piirteitä. Alussa metsätuhoista puhuttiin sairautena, uhkaavana ekokatastrofina, ja se

havahdutti ihmiset huomaamaan ilmansaasteiden aiheuttamia metsätuhoja muuallakin. Myöhemmin ilmiöstä käytävää keskustelua määritteli kiistan piirteet, ja sen keskiössä olivat tutkijoiden, viranomaisten ja poliitikkojen erimielisyydet. Tällainen keskustelu muodostaa asetelman, jossa ihminen joutuu väistämättä asettumaan jommalle kummalle puolelle. (Väliverronen 1997: 190) Samanlaista kahtiajakoa on havaittavissa myös tuulivoimakeskustelussa, jossa vaikuttaisi jatkuvasti olevan kaksi vastakkaista puolta.

Huolimatta siitä, että ympäristöongelmat saavat nykyään paljon huomiota mediassa, ne koetaan silti usein etäisinä ja abstrakteina uhkina. Monet ympäristöuhkat ovatkin globaalisti vaikuttavia prosesseja, joita on vaikea havainnoida käytännön elämässä (Väliverronen 1997: 191). Tällaisissa tilanteissa media voi toimia ikään kuin tieteen popularisoijana, jolloin ympäristöongelmista saadaan ihmisille helpommin ymmärrettäviä. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta popularisoinnista voidaan pitää haposadetta, sillä termi havainnollistaa itsessään monimutkaisen ilmiön yksinkertaisella tavalla (Väliverronen 2014: 144).

Tuulivoimakeskustelussa tuo lisää konkreettisuutta ja helpottaa ilmiön hahmottamista se, että tuulivoimalat ovat näkyviä rakennelmia, joiden läheisyyteen ihmisen on mahdollista mennä. Ne eivät ole abstrakteja ilmiöitä, kuten helposti ajatellaan esimerkiksi ilmaston lämpenemisestä. Tämä lienee yksi syy siihen, että ihmiset niin aktiivisesti osallistuvat tuulivoimakeskusteluun ja haluavat vaikuttaa siihen.

Onnistuneen ympäristöviestinnän ihanteena on siis tieteellisten ilmiöiden ja ihmisten toiminnan välisen aukon kaventaminen. Tähän tavoitteeseen päästäkseen viestinnän tulisi vaikuttaa kolmella tasolla: saada ihmiset ymmärtämään ongelma, herättää heissä tunnereaktio kuten huolestuminen, sekä kannustaa heitä toimimaan ongelman ratkaisemiseksi (Moser & Dilling 2011: 162). Tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan ole aina helppo päästä, ja ympäristöasioista viestivät saattavat käyttää tehottomia lähestymistapoja. Moser ja Dilling (2011) erittelevät yleisimpiä virheellisiä lähestymistapoja.

Kuten tässä luvussa aiemmin mainittiin, on ympäristöuhkia usein vaikea hahmottaa ja sen vuoksi kokea todellisina. Ympäristöviestijät usein virheellisesti olettavat, että vähäinen julkinen kiinnostus johtuisi tiedon ja ymmärryksen puutteesta (Moser & Dilling 2011: 163). Tutkimukset ovat osoittaneet, että hyväkään ymmärrys ympäristöongelmista ei välttämättä herätä ihmisissä huolta tai halua toimia. Sen sijaan muun muassa kannustaminen ekologisiin arvoihin, ymmärryksen lisääminen ympäristöystävällisten toimien hyödyistä ja sosiaalinen tuki sekä myös paine ovat todistetusti lisänneet ihmisten toimintaa ympäristöasioiden puolesta. (Emt: 164)

Toinen yleinen virheellinen toimintatapa on pelolla motivointi. Mediassa puhutaan jatkuvasti katastrofeista, hätätilanteista ja kriiseistä ja ympäristöongelmista viestitään usein vaaran ja lähestyvän tuhon muodossa. Monet ympäristöviestijät uskovat, että riittävä annos pelkoa toimii tehokkaana motivaattorina ja saa ihmiset toimimaan. Virheellisen tästä uskomuksesta tekee se, että vaikka pelko herättäisi huomion, ei se välttämättä kannusta toimintaan. Tutkimuksissa on havaittu, että yleisö usein tulkitsee pelolla motivoinnin manipulaatioksi. Pelon sijaan tehokas keino on usein ympäristöongelmien tuominen ihmisen lähelle ja osaksi niitä asioita, joista he välittävät. Tällaisia asioita voivat olla muun muassa terveys ja turvallisuus. (Moser & Dilling 2011: 165) Pelkoa ja muita tunteita sekä niiden roolia ympäristöviestinnässä käsitellään tarkemmin luvussa 2.3.

2.3 Tunteet ympäristökeskustelun piirteinä

Luvussa 1.3 sivuttiin tunteiden merkitystä retorisessa vaikuttamisessa ja sitä, miksi niiden tutkiminen on relevanttia. Tässä luvussa syvennyttään vielä tarkemmin tunteiden rooliin viestinnän ja etenkin ympäristökeskustelun tutkimuksessa. Lisäksi tässä luvussa käydään läpi näkemyksiä siitä, mikä tunteiden rooli on ympäristöongelmista viestittäessä ja ihmisten asenteisiin ja toimintaan vaikuttamisessa.

Kuten jo aiemmin todettiin, tunteiden roolia ei ole aina nähty argumentoinnissa yhtä tärkeänä kuin järkeen pohjautuvien perustelujen. Vaikka tunteet on nostettu esille mediatutkimuksen varhaisissa vaiheissa, ne kuitenkin nähtiin annettuina tiloina tai yksilöreaktioina. Tunteita ei nähty tulkintaa vaativina ja tutkimuksen arvoisena kommunikaationa. (Koivunen 2008: 18)

Tunnereaktioista puhuttaessa käytetään usein termejä emootio tai affekti, ja puhutaankin affektiivisestä käänteestä (eng. *affective turn*). Tällä viitataan etenkin humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen saralla parin viimeisen vuosikymmenen aikana nousutta kiinnostusta tutkia ilmiöitä tuntemisen ja kokemisen käsittein (Koivunen 2008: 5). Emootio- ja affekti-käsitteitä on käytetty tarkoittamaan hieman eri asioita; emootiot on esimerkiksi mielletty enemmän kulttuurillisiksi ja affektit ruumiillisiksi. Joidenkin näkemysten mukaan nämä kaksi on käsitetty lähes synonyymeina. (Emt. 6) Tässä tutkimuksessa emootiot ja affektit ymmärretään synonyymeina, ja selkeyden vuoksi tämän luvun jälkeen puhutaan niiden sijaan enemmän kansankielisesti tunteista, tunnepitoisista reaktioista ja tunnepitoisesta kielestä.

Usein kuulee väitettävän, miten tunteet sumentavat ihmisen arvostelukykyä ja estävät tätä näkemästä faktoja. Tämän kaltaisia väitteitä on havaittavissa myös tuulivoimakeskustelussa. Tunteita ei kuitenkaan tulisi nähdä uhkana rationaaliselle ajattelulle, vaan sen sijaan tulisi tunnustaa niiden asema tärkeänä osana päättelyä (Roeser 2012: 1034). Ympäristöviestinnässä yksi oleellinen tavoite on ihmisten asenteisiin ja toimintaan vaikuttaminen, ja myös tässä ovat tunteet tärkeässä asemassa. Tunneside johonkin asiaan yleensä lisää ihmisen motivaatiota toimia tämän asian, esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjumisen, puolesta verrattuna siihen, että hänellä olisi vain järkiperusteita (emt).

Tunteilla voidaan ajatella olevan myös tärkeä rooli moraalisisessa arvioinnissa. Tunteet mahdollistavat omalta osaltaan sen, että ihmiset voivat päättelyssään hyödyntää eettisiä ja moraalisia näkökulmia. (Roeser 2012: 1030–1035). Perinteisen tunteiden ja järjen vastakkainasettelun sijaan ne tulisi nähdä toisiaan täydentävinä. Vaikka negatiivisten

tunteiden kuten massahysterian, raivon ja kateuden voidaan ajatella aiheuttavan lähinnä moraalisesti väärää toimintaa, niin yleisesti ottaen tunteet voivat täydentää ja jopa korjata rationaalista ajattelua (Roeser 2012: 1035). Tällaisia tilanteita voivat olla muun muassa sellaiset, joissa jokin vaihtoehto olisi rationaalisesti ajateltuna paras vaihtoehto, mutta jossa tunteet ohjaavat henkilöä päätymään moraalisesti oikealta tuntuvaan ratkaisuun.

Tunteiden vaikutusta yksilön toimintaan ja asennoitumiseen ympäristöasioita, kuten ilmastonmuutosta, kohtaan on tutkittu suhteellisen paljon (Lockwood 2016: 736). Tutkimukset ovat osoittaneet, että esimerkiksi syyllisyyden tunteisiin vetoamalla voidaan lisätä ihmisten aktiivisuutta ilmastonmuutoksen torjunnassa. Myös myötätuntoa voidaan pitää tehokkaana motivaattorina. Tutkimuksissa havaittiin, että monet ryhtyvät toimiin sen vuoksi, että tuntevat myötätuntoa ilmastonmuutoksesta kärsivien vuoksi sen sijaan, että he kokisivat itse kärsivänsä siitä. Pelon tunteella puolestaan todettiin olevan päinvastainen vaikutus, sillä se voi johtaa uhkan kieltämiseen, välinpitämättömyyteen tai toimettomuuteen. (Lockwood 2016: 736–737) Lisäksi pelko saattaa aiheuttaa pikemminkin reaktioita itse epämiellyttävän tunteen, eli pelon, käsittelyyn kuin varsinaisen uhkan torjumiseen (Moser & Dilling 2011: 165).

Hoewe & Ahern (2017) ovat tutkineet informatiivisten ja tunnepitoisten sisältöjen aiheuttamia reaktioita energiaan, ympäristöön ja ilmastonmuutoksiin liittyvissä kampanjoissa. Tarkoituksena oli selvittää, ovatko tunnepitoiset sisällöt tehokkaampia aiheuttamaan vastaanottajissa reaktioita informatiivisiin sisältöihin verrattuna. Kokeellisessa tutkimuksessa osallistujille näytettiin mainosvideoita, joista osa oli informatiivisia ja osa tunnepitoisia, ja heidän tuli arvioida näiden mainoksien vakuuttavuutta. Tulokset osoittivat, että tunnepitoiset sisällöt koettiin vakuuttavampina kuin informaatioon painottuvat sisällöt. Sen lisäksi että ne olivat tehottomia, liian informatiiviset sisällöt saattoivat aiheuttaa joissain vastaanottajissa jopa vastustusta. (Hoewe & Ahern 2017)

Arjoranta, Hirsjärvi, Kovala, Ruotsalainen ja Saresma (2017) ovat tutkineet turve-energiaan liittyvän mainoskampanjan aikaansaamia reaktioita ja niissä näkyvää affektiivisuutta. Tutkimusaineistona olleista reaktioista, joita olivat esimerkiksi mielipidekirjoitukset, suurin osa oli kampanjaa kritisoivia. Kritiikin keskeisenä teemana oli turve-energian ympäristöhaitat ja toisaalta turpeen käytön taloudelliset hyödyt. (Emt. 90) Samankaltaisia ympäristöhaitat ja taloudellisen hyödyn vastakkain asettavia teemoja on havaittavissa myös tuulivoimaa koskevassa keskustelussa.

Mainoskampanja itsessään oli suhteellisen provokatiivinen ja sen yhtenä tarkoituksena oli todennäköisesti vaikuttaa esimerkiksi niihin poliitikkoihin, jotka päättävät kuntien energiapolitiikasta (Arjoranta yms. 2017: 91, 94). Tällaisen voimakkaita tunteita herättävän kampanjan on siis ajateltu olevan tehokas keino vaikuttaa päätöksentekoon. Samalla tavalla voidaan nähdä tunnepitoinen kielenkäyttö tuulivoimakirjoittelussa: tunteita herättävällä tekstillä pyritään saamaan päättäjien huomio ja täten vaikuttamaan tuulivoimahankkeiden päätöksentekoprosessiin.

Tilanteessa, jossa on tarjolla erilaisia, jopa vastakkaisia näkemyksiä esimerkiksi turve-energian ekologisuudesta, voi suurta määrää tietoa olla vaikea ymmärtää. Tällöin tarvitaan tehokkaampia keinoja saada viesti perille – eli juurikin tunnereaktioita herättäviä keinoja. (Arjoranta ym. 2017: 94) Yhtä lailla voidaan ajatella, että tuulivoimakeskustelussa vastakkaisia näkemyksiä ja informaatiota on niin paljon, että kaiken keskellä voi olla vaikeaa muodostaa omaa käsitystä aiheesta. Kuten myös Hoewe & Ahern (2017: 817) ehdottavat, voivat tunnepitoiset viestit ja sisällöt olla kaikista tehokkain lähestymistapa ympäristöasioista viestiville. Tämä saattaakin olla yksi syy siihen, miksi juuri tunnepitoinen ja tunteisiin vetoava kielenkäyttö on niin suosittua tuulivoimakeskustelussa.

Kuten luvussa 2.2 tuotiin esiin, näyttäytyvät ympäristöuhkat tavalliselle ihmiselle usein kaukaisina ja abstrakteina ilmiöinä. Ympäristöviestinnällä näitä ilmiöitä pyritään tuomaan lähemmäs ihmistä, tekemään niistä helpommin ymmärrettäviä ja sitä kautta kenties vaikuttamaan ihmisten toimintaan. Voidaankin ajatella, että tunnereaktioita

herättävä kielenkäyttö on tärkeä linkki ympäristöviestinnän ja ihmisten asenteiden ja toiminnan muuttamisen välillä (Roeser 2012: 1033).

2.4 Vastakkainasettelusta yhteisiin arvoihin

Kun käydään keskustelua ympäristöongelmista, rakennetaan usein mielikuvaa kahdesta vastakkaisesta näkemyksestä. Hokkanen (2004) on tarkastellut ydinvoimarakentamiseen kantaa ottavien mielipidekirjoitusten piirteitä ja väittämiä. Yksi yleisimmistä kategorioista oli ympäristöön liittyvät väittämät, joita esiintyi erityisesti ydinvoimaa vastustavissa kirjoituksissa. Kirjoituksissa ydinvoimaa ei niinkään pidetty ympäristöongelmana, vaan pikemminkin ympäristöriskinä, jolloin ydinvoima olisi ympäristölle haitallista esimerkiksi onnettomuuden tapahtuessa. Tämän väitteen vastaparina ydinvoimaa puolustavissa kirjoituksissa sanottiin ydinvoiman olevan ympäristöriskeiltään minimaalista, sekä vähäpäästöistä.

Myös ilmastoasiat olivat näkyvästi esillä näiden mielipidekirjoitusten väitteissä. Osassa kirjoituksista ydinvoimaa pidettiin yhtenä ratkaisuna ilmasto-ongelmiin ja kestävä kehityksen kannalta positiivisena, kun taas toisissa kirjoituksissa sitä ei pidetty ratkaisuna ilmasto-ongelmiin. (Emt: 52–53) Tällaisia piirteitä on usein havaittavissa energiapoliittisessa keskustelussa ja myös uusiutuvasta energiasta puhuttaessa. Vaikka uusiutuvaa energiaa yleisesti ottaen voidaan pitää yhtenä ratkaisuna ilmasto-ongelmiin, eivät kaikki ole silti vakuuttuneita sen haitattomuudesta ympäristölle.

Djerf-Pierre, Cokley ja Kuchel (2015) ovat tutkineet, millä tavalla uusiutuva energia näyttäytyy sanomalehdissä. Tutkimuksessa aineistoksi valituista sanomalehdistä eroteltiin eri tyyppisiä puhetapoja uusiutuvaan energiaan liittyen. Yksi niistä oli taloudellinen näkökulma, johon kuului mm. näkemys siitä, että uusiutuva energia on tulevaisuuden energiaa ja toisaalta näkemys siitä, että se on liian kallista ja tehotonta energiaa. Myös ympäristöteemoja nousi tutkimuksessa esiin. Uusiutuvia energialähteitä pidettiin ratkaisevana kestävässä kehityksessä ja ilmasto-ongelmien torjumisessa, mutta

toisaalta niitä kohtaan oltiin pessimistisiä ja ei luotettu uusiutuvan energian ympäristöystävällisyyteen. Myös politiikkaan ja yhteiskuntaan liittyvissä puhetavoissa oli havaittavissa eriäviä näkemyksiä. Toisaalta uusiutuva energia nähtiin tärkeänä osana energiapolitiikkaa, mutta toisaalta poliitikkoihin ei luotettu energia-asioissa. Myös teollisuuden ja tavallisten ihmisten välinen vastakkainasettelu nousi esiin tutkimuksen tuloksissa. (Emt. 642–643) Tämänkin tutkimuksen tulokset ovat yhdisteltävissä laajempaan näkemykseen siitä, että energiakeskustelussa yleistä on kahden toisistaan eroavan näkemyksen suhteellisen voimakas vastakkainasettelu.

Joutsenvirta (2006) on tutkinut suomalaisten metsien käyttöä koskevaa ympäristökeskustelua, jossa ovat osallisina yritysmaailman edustajat ja ympäristönsuojelijat. Nämä kaksi osapuolta on perinteisesti nähty julkisessa keskustelussa vastakkaisten intressien ja arvojen edustajina, sillä osapuolten päämäärät ovat yleensä hyvin erilaiset. Sen sijaan, että näiden kahden osapuolen lähtökohdat nähtäisiin täysin vastakkaisina, Joutsenvirta (2006) pyrkii tarkastelemaan keskustelua siitä näkökulmasta, että osapuolia yhdistää yhteinen arvomaailma. Tutkimuksessa osoitettiin, että talouden ja luonnon vastakkainasettelun sijaan aineistona ollut ympäristönsuojeluun liittyvä keskustelu perustui osapuolille yhteisistä arvoista ja perusoletuksista. Eriävistä intresseistä huolimatta osapuolilla oli yhteinen perusoletus siitä, millainen on hyvä yhteiskunnallinen toimija. Osapuolet osallistuvat samaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja siinä pärjääminen edellyttää vetoamista yleisesti hyväksytyihin arvoihin ja perusoletuksiin. (Emt: 239–241)

Kuten edellä mainittiin, on talouden ja luonnon vastakkainasettelu ollut tyypillinen, ja myös hieman yksinkertaistettu, näkökulma ympäristökeskustelussa ja sen tutkimuksessa. Tämän vastakkainasettelun lisäksi on kuitenkin etenkin 1980-luvulta lähtien noussut esiin näkemys, jossa taloudellinen kasvu ja ympäristönsuojelu yhdistetään toisiinsa sen sijaan, että ne nähtäisiin toistensa vastakohtina (Väliverronen & Hellsten 2000: 4). Siinä missä aiemmin taloudellinen hyöty nähtiin väistämättä luonnonsuojelun poissulkevana asiana, tämä uusi diskurssi pyrkii sitomaan toisiinsa ympäristönsuojelun ja taloudellisen suunnittelun (emt). Tämä ilmiö on havaittavissa

myös tuulivoimakeskustelussa, jossa nivoutuu yhteen energiateollisuuden kasvun tavoittelu, sekä ympäristön suojeleminen uusiutuvan energian lisäämisen avulla.

Edellä esiteltyjen tutkimusten perusteella voitaneen siis sanoa, että ympäristö- ja energiakeskustelussa on ollut valloillaan jopa hieman yksinkertaistava talouden ja luonnon vastakkainasettelu. Kuten Joutsenvirta (2006) ja Väliaverron ja Hellsten (2000) ovat todenneet, niin ympäristökeskustelussa on eriävistä näkemyksistä huolimatta ollut havaittavissa myös yhteiselle pohjalle rakennettua keskustelua. Kenties yksi keino ympäristöviestinnän entistä parempaan tehokkuuteen olisi juuri näiden vastakkainasettelujen kumoaminen ja asioista keskustelu yhteisiin arvoihin nojaten.

2.5 Kansalaiskeskustelu vaikuttamisen areenana

Tässä tutkimuksessa kansalaiskeskustelu ymmärretään samalla tavalla, kuin Kuronen (2000) sen määrittelee. Se on julkista keskustelua, jota käydään jostakin merkittävästä yhteiskunnallisesta ongelmasta ja jonka tavoitteena on tämän ongelman ratkaiseminen (emt: 13). Kansalaiskeskustelun määritelmän pohjana on käsitys julkisuudesta. Habermasin (2004) mukaan julkisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnallisen elämän aluetta, jossa voi muodostua julkinen mielipide. Tähän julkisuuteen osanotto on vapaata jokaiselle kansalaiselle, ja julkisuutta muodostuu jokaisessa keskustelussa, jossa kansalaiset kerääntyvät yleisöksi (emt).

Kansalaiskeskustelun yhtenä olennaisena ominaisuutena on siis julkisuus, ja kuka tahansa pystyy seuraamaan ja halutessaan osallistumaan keskusteluun. Toinen tärkeä ominaisuus on keskustelun tavoitteellisuus. Kansalaiskeskustelu pyrkii aina johonkin tavoitteeseen, oli se tavoite sitten selkeästi erotettavissa tai ei. Tämän tavoitteellisuuden vuoksi näkyvällä julkisella kansalaiskeskustelulla on mahdollisuudet kietoutua yhteen yhteiskunnallisen päätöksenteon kanssa. Keskustelussa on usein osallisina myös kunnallisissa tai valtiollisissa luottamustehtävissä toimivia henkilöitä, jonka vuoksi keskusteluissa esille nousevat asiat voivat vaikuttaa päätöksentekoon. (Kuronen 2000:

13–15) Tämä poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen on vahvasti läsnä tuulivoimakeskustelussa, kuten yleisestikin energiapoliittisessa keskustelussa. Tuulivoimahankkeiden suunnitteluvaiheissa tavallisella kansalaisella on mahdollisuus vaikuttaa hanketta koskeviin päätöksiin. Seuraavassa luvussa käsitelläänkin tarkemmin tuulivoiman rakentamista ja päätöksentekoprosessia.

3 TUNTEISIIN VETOAVA RETORIikka VAKUUTTAMISEN VÄLINEENÄ

Tässä tutkimuksessa aineiston analyysin perustana on tunteisiin vetoavan retoriikan keinot, joita esitellään tässä luvussa. Ensiksi luodaan katsaus retoriikkaan ja sen eri vaikutuskeinoihin, joista tarkemmin käsitellään paatosta. Lopuksi käydään läpi tämän tutkimuksen kannalta oleellisimpia retorisia vaikutuskeinoja.

Antiikin ajoilta peräisin olevassa *Retoriikka* -teoksessaan Aristoteles esitteli näkemyksensä retorisestä vaikuttamisesta, joka koostuu kolmesta osatekijästä. Nämä kolme vaikuttamisen keinoa ovat *eetos*, *paatos* ja *logos*, joista ensimmäinen viittaa puhujan luonteeseen ja uskottavuuteen, toinen yleisön tunnetilaan ja kolmas itse asiassisältöön eli argumenttiin. Retoriikan perustana on argumentaatio, ja edellä mainitut vaikutuskeinot tähtäävätkin pääväitteen tai sanoman uskottavuuden lisäämiseen. (Kakkuri-Knuuttila 2000: 233) Nämä kolme tekijää ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään ja ne ovat läsnä jokaisessa argumentointitilanteessa (Summa 1995: 10).

Retoriikka voidaan jaotella eri osa-alueisiin sen perusteella, mistä näkökulmasta sitä tutkitaan. Voidaan puhua argumentoinnin retoriikasta, puheiden ja esitysten retoriikasta sekä kielikuvien retoriikasta (Palonen & Summa 1996: 10). Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita nimenomaan kielikuvien retoriikasta. Varsinaisen tekstin lisäksi retoriikkaa analysoidessa on tärkeää ottaa huomioon myös tekstin laajempi sosiaalinen yhteys. Tähän sisältyy olennaisena ymmärrys retorista tilanteesta, eli siitä, kuka puhuu, kenelle puhutaan ja millaisissa olosuhteissa (Kakkuri-Knuuttila 2000: 235).

3.1 Paatos

Paatoksen käsitteen ymmärretään usein yleiskielessä viittaavan tunteenomaiseen puhumiseen ja siihen, että järjellisten perustelujen sijaan puhuja pyrkii herättämään vastaanottajissa voimakkaita tunteita. Aristoteleen klassisen näkemyksen mukaan paatoksella tarkoitetaan niitä keinoja, joilla puhuja virittää yleisönsä sellaiseen

tunnetilaan, jotta se olisi vastaanottavaisempi puhujan esittämälle väitteelle. (Summa 1995: 74) Paatukseen sisältyy erilaisia keinoja kuten kielikuvia, värittäviä ilmaisuja ja retorisia kuvioita. Näiden tehtävänä on herättää lukijoissa miellelyhtymiä jo tunnetuihin asioihin luomalla tekstiin joko kielteinen tai myönteinen tunnelataus. (Jokinen 1999: 258–259)

Paatoksen vaikutus perustuu ihmisen perimmäisiin tunnetiloihin, kuten onnellisuuteen, iloon, vihaan, pelkoon, toivoon, harmistukseen, kateuteen tai myötätuntoon. Esimerkiksi poliittisessa kontekstissa argumentointi nojaakin usein pelon ja toivon tunteille. Paatoksellinen kielenkäyttö ei kuitenkaan rajoitu pelkästään sellaisiin teksteihin, joilla pyritään vaikuttamaan asioihin, vaan tunteet ovat mukana lähes kaikessa ihmisen sanallisessa toiminnassa. (Renberg 2007: 29–30)

Joskus paatos saatetaan nähdä hieman virheellisesti manipulointina tai keinona häivyttää tunteiden avulla järkiperusteluja. Sen sijaan tulisi ymmärtää paatoksen tärkeä rooli puhujan ja yleisön välisessä suhteessa. Paatoksen keinoilla on mahdollista vähentää kommunikaation esteitä ja ottaa yleisö huomioon siten, että se olisi halukkaampi vastaanottamaan puhujan viestin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että puhuja voi esimerkiksi käyttää hyväkseen jotain hänelle ja yleisölle yhteistä lähtökohdasta, ja sen avulla parantaa puheensa uskottavuutta. (Summa 1995: 74–75)

Tuulivoimakeskustelussa esimerkkinä tällaisesta yhteisestä lähtökohdasta voidaan pitää ympäristöarvoja. Jos kirjoittaja argumentoi tuulivoimaa vastaan, hän voi nojata perustelujaan ympäristöarvoihin sillä oletuksella, että nämä arvot ovat myös lukijoille tärkeitä. Samaa esimerkkiä voidaan käyttää myös tuulivoiman puolesta argumentointiin; tuulivoiman ympäristöystävällisyyttä korostamalla voidaan saada lukijat vastaanottavaksi kirjoittajan viestille. Tähän voidaan soveltaa aiemmin luvussa 2.3 esille tuotua näkemystä, jonka mukaan kahden eri osapuolen keskustelu voi perustua yhteisille arvoille ja perusoletuksille, vaikka heidän näkemyksensä olisivatkin täysin vastakkaiset.

Barry, Ellis ja Robinson (2008) ovat tutkineet Isossa-Britanniassa käytävän tuulivoimakeskustelun retoriikkaa. Tutkimuksessaan he erottelivat tuulivoimaa vastustavasta keskustelusta erilaisia teemoja ja piirteitä, ja monissa niistä oli läsnä paatoksellista retoriikkaa. Yksi näistä teemoista oli uhraus ja syrjäyttäminen, jonka mukaan ihmisille tärkeät paikalliset arvot, kuten heidän kotiseutunsa maisemat, uhrataan kansallisen tai kansainvälisen edun vuoksi. Tällaisessa keskustelussa oli hallitsevana piirteenä luonnon ja maisemien suojeleminen sekä kysymys siitä, millainen hinta voidaan maksaa uusiutuvan energian lisäämisestä ja sitä kautta mahdollisesta ilmastonmuutoksen hidastamisesta. Alueita, joille tuulivoimaa suunniteltiin, kuvattiin haavoittuvaisina, uhattuina ja voimattomina alueina suuremman uhan edessä. Tällaisessa puhettavassa rakennettiin mielikuvaa puhtaasta ja arvokkaasta luonnosta, joka oli tuulivoimarakentamisen vuoksi uhattuna. Tällaisen retoriikan tarkoituksena oli herättää lukijoissa tunnereaktioita, etenkin sympatiaa. (Barry ym. 2008: 73–75).

Toinen tutkimuksessa havaittu, tehokkaasti tunteisiin vetoava teema, oli sotaan ja konfliktiin liittyvä kielenkäyttö. Tuulivoimarakentamisesta puhuttiin muun muassa nimityksillä ”valloitus” ja ”tunkeutajat”, sekä tuulivoiman vastustamista kuvattiin taisteluna tuulivoimaa vastaan. Tällaisen kielenkäytön voidaan ajatella olevan sekä lähtöisin tuulivoimavastustajien voimakkaasta tunnesiteestä asiaansa kohtaan, kuin myös osa tarkoituksenmukaista ”me ja he” -strategiaa (eng. ”us and them”). Tällainen kahtiajaon strategia on yksi voimakkaimmista ja yleisimmin käytetyistä päätöksen keinoista etenkin poliittisessa keskustelussa. (Barry ym. 2008: 77)

Edellä mainittuun ”us and them” -retoriikkaan liittyy läheisesti myös tuulivoiman ja etenkin sitä rakentavien yritysten kuvaaminen vieraina ja ”tänne kuulumattomina”. Tutkimuksessa havaittiin, että tuulivoimaloiden ulkomaista alkuperää korostettiin ja niistä luotiin kuvaa vieraina asioina, joita ei pitäisi rakentaa maisemiin, joihin ne eivät kuulu. (Barry ym. 2008: 78). Tällainen retoriikka osaltaan vetoaa myös aiemmin mainittuihin paikallisiin arvoihin, ja sitä kautta ihmisten tuntemuksiin heidän kotiseutunsa suojelemisesta.

Kun tarkastellaan paatoksellista kielenkäyttöä, kiinnitetään usein huomiota juurikin tunteita herättäviin ilmaisuihin. Tunteisiin voidaan kuitenkin vaikuttaa myös muilla tavoilla, kuin niitä herättelemällä tai voimistamalla. Yleisön tunnetilaa voi säädellä esimerkiksi rauhoittamalla tai rationalisoimalla, kuten Moisander, Hirsto ja Fahy (2016) esittävät. Tuulivoimakeskustelussa esimerkkinä tällaisesta käänteisestä päätöksestä voidaan pitää tilannetta, jossa tuulivoimaa kannattava henkilö pyrkii faktoihin nojaten argumentoimaan, miksi tuulivoimarakentaminen on kannattavaa ja miksi sitä ei kannata pelätä.

Tunteisiin vetoavia perusteluja on pidetty kautta aikain kaikista tehokkaimpina perusteluina, sillä vaikka tietyllä väitteellä olisi tukenaan useita järkiperusteita, saattavat ihmiset siitä huolimatta seurata tunteitaan (Renberg 2007: 36). Voidaankin ajatella retoriikan olevan tehokasta juuri silloin, kun puhujan väitteet herättävät kuulijoissa tunnereaktioita ja niiden kautta saavat heissä aikaiseksi halun toimia tietyllä tavalla. Tunteisiin vedotaan ensisijaisesti sanojen avulla, esimerkiksi tunnepitoisia ilmaisuja käyttäen, mutta jotta tunnetilat ja kokemukset saataisiin välitettyä yleisölle vaikuttavina, ei pelkkä asioiden sanominen riitä (emt. 74–75). Tämän vuoksi tarvitaan tunteisiin vetoavia retoriikan keinoja, jotka esitellään seuraavaksi.

3.2 Tunteisiin vetoavan retoriikan keinot

Retoriisiin keinoihin kuuluvat kaikki ne kielelliset keinot, joiden avulla puhuja tai kirjoittaja voi pyrkiä vaikuttamaan yleisöönsä. Vaikka näiden keinojen ainoa tarkoitus ei olisikaan saada aikaan tunnereaktioita yleisössä, ovat monet niistä toimivia juuri siksi, että ne herättävät yleisössä myönteisiä tai kielteisiä miellelyhtymiä. (Renberg 2007: 37) Kielen tasolla ilmenevistä retorisisista keinoista on käytetty muun muassa nimityksiä retoriset tehokeinot (eng. *rhetorical devices*), retoriset kuviot (ks. esim. Summa 1995) tai retoriset troopit (ks. esim. Varis 1998). Selkeyden vuoksi tässä tutkimuksessa käytetään nimitystä retoriset keinot.

Seuraavaksi käydään läpi retorisista keinoista ne, jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta oleellisimmat ja joita usein käytetään kärjistyneessä ja tunteisiin vetoavassa kielenkäytössä.

3.2.1 Metafora

Metaforalla eli kielikuvalla tarkoitetaan sitä, että jokin asia tehdään ymmärrettäväksi liittämällä siihen merkityksiä jostain toisesta, jo tunnetusta asiasta. Tällöin asiaa siis kuvataan sellaisella käsitteellä, joka ei vastaa sen kirjaimellista merkitystä. Yksinkertainen tapa metaforan määrittelyyn on sanoa, että se on vertaus ilman kuinsanaa (Jokinen 1999: 148). Metafora perustuu siis kahden erillisen asian rinnastukselle eli analogialle (Summa 1995: 83). Kielenkäytössä metaforalla on kaksi tehtävää: se värittää puhetta tai tekstiä ja helpottaa uuden asian ymmärtämistä jo ennalta tunnetun avulla (Kakkuri-Knuutila 2007: 259).

Metaforan teho perustuu sen kykyyn herättää erilaisia merkityspotentiaaleja eli miellelyhtymiä. Se voi onnistuessaan luoda tehokkaasti haluttuja miellelyhtymiä ja vedota yleisön tunteisiin ilman monimutkaista argumentaatiota (Jokinen 1999: 148–149). Vielä näkyvääkin metaforaa tehokkaampana voidaan pitää alkuperästään irronneita ja kielenkäyttöön vakiintuneita *uinuvia metaforia*. Tällaiset metaforat ovat tehokkaita siksi, koska niiden analogista luonnetta on vaikea huomata (emt. 150). Metaforat ovat siinä mielessä kulttuurisidonnaisia, että niiden tehokas käyttö edellyttää viestin lähettäjän ja vastaanottajan yhteistä ymmärrystä metaforan merkityksestä (Kakkuri-Knuutila 2007: 260).

Kognitiivisen teorian mukaan metaforan voidaan ajatella olevan linkki kahden alueen, lähdealueen ja kohdealueen, välillä. Lähdealue koostuu usein konkreettisista attribuuteista, joita voidaan kokea suoraan. Kohdealue puolestaan on usein abstrakti, ja se lainaa muotonsa lähdealueelta metaforan muodostaman linkin kautta. Kohdealueen asia siis ymmärretään siksi, koska siihen liitetään attribuutteja lähdealueelta. Kaikkien metaforien voidaan ajatella sekä korostavan että piilottavan kohdealueen piirteitä. Kun

jotain asiaa kuvataan metaforalla, siihen liitetään väistämättä lähdealueelta peräisin olevia merkityksiä. Ne voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia, ja sen vuoksi metafora korostaa kohdealueessa tiettyjä puolia samalla, kun se häivyttää toisia puolia. (Cameron & Maslen 2010: 44–47) Tuulivoimarakentamista voidaan kuvata esimerkiksi nimityksellä *myllyvalloitus*, jossa valloitus-sanan lähdealueena on taisteluun liittyvä sanasto. Tällä tavalla tuulivoimarakentamiseen liitetään negatiivinen merkitys.

Metaforien lähdealueelta lainaamat attribuutit voivat sisältää siis joko positiivisia tai negatiivisia merkityksiä. Samalta lähdealueelta voidaan lainata sekä positiivisia että negatiivisia merkityksiä ja se, millaista kuvaa ne rakentavat, riippuu kontekstista. Esimerkiksi aseisiin tai sotaan liittyvän lähdealueen kautta tuulivoimaa voidaan kuvata ”aseena ilmastonmuutosta vastaan” sekä jo edellä mainittuna ”myllyvalloituksena”, joista ensimmäinen sisältää positiivisia merkityksiä ja jälkimmäinen negatiivisia.

Metafora on suosittu retorinen keino ympäristöpoliittisessa diskurssissa, johon tuulivoimakeskustelunkin voidaan ajatella kuuluvan. Yhtenä tuulivoimakeskustelun piirteenä on huoli ympäristön tilasta ja ympäristöongelmista. Väliverronen (2014) esittää muutamia syitä metaforien suosiolle tällaisessa keskustelussa. Ympäristöongelmat ovat usein monimutkaisia, abstrakteja ja kaukana ihmisen arkisesta havaintomaailmasta. Koska metaforien teho piilee niiden kyvyssä selittää monimutkaisia asioita ihmisille tuttujen asioiden kautta, ovat ne omiaan myös popularisoimaan monimutkaisia ympäristöongelmia. (Emt. 144)

Metaforien suosiota voidaan perustella myös sillä, että tehokkaimmillaan ne tarjoavat yksinkertaisia iskulauseita joukkoviestinnän käyttöön. Jotta media kykenee puhuttelemaan yleisöään, tulee sen välittää tietoa tutussa ja tunnistettavassa muodossa. Monimutkaiset ympäristöongelmat voidaan tiivistää metaforien avulla helposti ymmärrettävään muotoon. (Väliverronen 2014: 144–145) Poliitikassa ja julkisessa keskustelussa metaforat rakentavat siltaa tieteellisen tiedon, poliittisten toimien ja julkisen mielipiteen välillä (Väliverronen & Hellsten 2002: 241). Metaforien suosiota julkisessa keskustelussa voidaan selittää myös niiden monitulkintaisuudella. Vaikka

metaforat tyypillisesti korostavat jostain ilmiöstä vain tiettyä näkökulmaa, niiden merkitys muodostuu vasta käyttöyhteydessä. Yhden oikean tulkinnan sijaan metaforat antavat mahdollisuuden monenlaisiin tulkintoihin herättelemällä lukijoissa erilaisia mielikuvia. (Väliverronen 2014: 145)

Tuulivoimakeskustelun kannalta kenties relevantein syy metaforien suosioon piilee niiden voimassa herättää tunteita ja poliittista liikehdintää. Kun on kysymys tuulivoimasta julkisena keskusteluna, on siinä mukana lähes aina pyrkimys poliittiseen vaikuttamiseen. Väliverronen (2014) mainitsee tästä esimerkkinä dramaattiset ja apokalyptiset uhkakuvat, sekä sodan metaforat, jotka tulivat suosioon 1960-luvun jälkeen. Tämän kaltaiset metaforat perustuvat vastakkainasettelulle, jossa toisella puolella ovat ihminen ja talous, ja vastakkaisella puolella luonto. (Emt. 144)

Metaforien käyttö ympäristö- ja energiakeskustelussa on ollut suosittu tutkimuksen kohde. Renzi, Cotton, Napolitano ja Barkemeyer (2017) ovat tutkineet metaforien käyttöä Ison-Britannian ydinvoimakeskustelussa. Ydinvoima aiheena on suhteellisen kiistanalainen ja poliittista liikehdintää herättävä, ja sen vuoksi se onkin metaforien kohteena suosittu (emt: 627).

Metaforat muokkaavat ihmisten ajattelua, kokemuksia ja kielenkäyttöä ja sitä kautta vaikuttavat siihen, millä tavalla ihminen näkee myös tietyt yhteiskunnalliset ja poliittiset ongelmat (Renzi ym. 2017: 629). Metaforilla on siis suuri vaikutus siihen, millaisena ydinvoima, tai tämän tutkimuksen kohdalla tuulivoima, näyttäytyy siitä käytävässä energiapoliittisessa keskustelussa. Metaforien merkitys nousee siis paljon kielellistä tasoa suuremmaksi, sillä samalla kun ne muokkaavat ihmisten käsityksiä esimerkiksi energiapoliittisista asioista, voidaan niillä ajatella olevan sitä kautta vaikutusta myös yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Tutkimuksessaan Renzi ym. (2017) havaitsivat sekä positiivisia että negatiivisia ydinvoimaa kuvaavia metaforatyyppejä. Eräs yleinen metafora oli ydinvoiman kuvaaminen renessanssina tai uudelleensyntymänä, jolla korostetaan ydinvoimaa

”tulevaisuuden energiana” ja osana kestävästä kehityksestä. Toinen suosittu kategoria oli apokalyptiset, maailmanlopun ja ympäristötuhon sanastoa lainaavat metaforat. Kolmas tutkimuksessa havaittu kategoria oli sairautteen viittaavat metaforat, joilla kuvattiin muun muassa ydinsäteilyn terveysturvallisuutta. (Emt: 632–635) Samankaltaisia metaforia on havaittavissa myös tuulivoimakeskustelussa ja niitä käydään läpi tarkemmin luvussa 4.

3.2.2 Hyperbola ja ääri-ilmaisut

Asioiden liioittelu ja dramatisointi on yksi kärjistyneen kielenkäytön piirteistä ja keinoista vaikuttaa lukijan tunteisiin. Hyperbolalla tarkoitetaan mielipiteen tai asian kertomista liioitellussa muodossa, ja tähän käytetään usein esimerkiksi metaforia tai superlatiivi-ilmauksia (Marsen 2006: 44). Varis (1998: 113–114) määrittelee hyperbolan tyylikeinoksi, jossa jotakin asiaa kuvataan liioitellusti ja muuttaen tai tehostaen sen mittasuhteita. Hyperbola korostaa tunteita järkeen verrattuna, ja sen takia sitä voidaan pitää tehokkaana päätöksen keinona (Ritter 2010: 2).

Metaforan tavoin hyperbola on paitsi retorinen keino, myös jokapäiväisessä kielenkäytössä usein tiedostamatta esiintyvä piirre (Claridge 2011: 1). Vaikka hyperbolaa ja arkisempaa termiä liioittelua, voidaan pitää lähes synonyymisinä, on niillä kuitenkin eroavaisuuksia. Hyperbola voidaan ajatella enemmän retorisenä keinona, jonka käyttö on tiedostettua ja tarkoituksenmukaista. Liioittelu puolestaan on enemmän alitajuisia ja tiedostamatonta kielenkäyttöä, kuin tarkoituksella valittu vakuuttamisen keino. (Emt. 7) Hyperbola on retorisista keinoista se, joka esiintyy yleisimmin yhdessä muiden retoristen keinojen kanssa (Carston & Wearing 2015: 79).

Hyperbola on yksi käytetyimmistä retorisista keinoista, mutta siitä huolimatta sen arvostus tutkimuksen kohteena on jäänyt vähäisemmäksi verrattuna esimerkiksi metaforaan. Syynä tähän voidaan pitää sitä, että hyperbolaa ei usein pidetä yhtä kiinnostavana tai tehokkaana kielellisenä keinona verrattuna vaikkapa edellä mainittuun metaforaan. (Carston & Wearing 2015: 79)

Hyperbolasta voidaan erotella kolme sille ominaista piirrettä. Ensinnäkin hyperbolien

merkitys rakentuu yleensä jonkin asteikon ympärille. Asteikko voi olla laadullinen, joka tarkoittaa sitä, että hyperbolalla ilmaistu asia on jollain laadullisella ulottuvuudella liioiteltu verrattuna siihen, mitä ilmaisulla oikeasti tarkoitetaan. (Burgers, Brugman, Renardel de Lavalette & Steen 2016: 164). Tällaisessa hyperbolassa liioitellaan siis jonkin asian laadullisia ominaisuuksia, kuten onnistumista, epäonnistumista tai huonouden ja hyvyyden kokemusta. Laadullisen lisäksi voidaan puhua määrällisen asteikon hyperbolasta (emt). Tällaisessa ilmaisussa liioitellaan johonkin asiaan liittyvää määrällistä informaatiota (emt). Esimerkiksi tilanteessa, jossa ihminen sanoo tuulipuistossa olevan ”miljoonia tuulimyllyjä”, on kyse määrällisen informaation liioittelusta.

Toinen hyperbolalle ominainen piirre on selkeä ero sen välillä, mitä ilmaisussa sanotaan ja mitä sillä oikeasti tarkoitetaan. Ilmaisussa asia esitetään tyypillisesti suurempana tai äärimmäisenä verrattuna väitteen oikeaan sisältöön. (Burgers ym. 2016: 165) Ihminen voi vaikkapa sanoa liioitellusti, että tuulipuistossa on ”miljoonia tuulimyllyjä”, mutta väitteen todellinen sisältö on se, että tuulimyllyjä on kymmeniä. Kontrasti näiden kahden lukumäärän välillä on niin äärimmäinen, jotta kuulija huomaa kyseessä olevan hyperbola.

Kolmas hyperbolalle tyypillinen piirre on sen kontekstisidonnaisuus. Mikäli ilmaisu otetaan täysin irralleen sen alkuperäisestä kontekstista, on mahdoton tulkita, onko kyseessä hyperbola vai ei. Tämä johtopäätös voidaan tehdä ainoastaan ympäröivän maailman ja kontekstin tuntemusta hyödyntämällä. (Burgers ym. 2016: 165–166) Jotta voisi tunnistaa, onko kyseessä hyperbola vai ei, tulee siis olla tietämystä juuri kyseisen ilmaisun aihealueesta. Ainoastaan sillä tavalla voidaan tunnistaa, onko ilmaisussa esitetty informaatio liioiteltua. Esimerkiksi henkilö, jolla ei ole lainkaan tietämystä tuulivoimasta tai energiateollisuudesta, ei välttämättä osaa tunnistaa tuulimyllyjen lukumäärää liioittelevaa hyperbolaa.

Jokinen (1999) puhuu ääri-ilmaisuisista, jotka voidaan ajatella kuuluvaksi samaan kategoriaan hyperbolan kanssa. Ääri-ilmaisuja ovat muun muassa sellaiset ilmaisut

kuten ”ei koskaan”, ”täysin” tai ”ikuisesti”, ja niillä luodaan mielikuvia esimerkiksi jonkin asian toistuvuudesta tai vastaansanomattomuudesta. Tällaisten ilmaisujen avulla voidaan maksimoida tai minimoida haluttuja piirteitä kuvauksen kohteena olevassa asiassa. Ääri-ilmaisuja voidaan myös käyttää rakentamaan mielikuvaa jonkin asian säännönmukaisuudesta, mikä puolestaan onnistuessaan tekee väitteestä vakavammin otettavan. Ilmaisuja voidaan käyttää myös esimerkiksi oman toiminnan oikeuttamiseen. Vaikka ääri-ilmaisut ja liioittelu oikein käytettynä ovat tehokas retorinen keino, piilee niiden liiallisessa käytössä se vaara, että puhujan ja väitteen uskottavuus joutuu kyseenalaiseksi. (Emt. 150–151)

3.2.3 Kontrastiparit ja polarisointi

Kontrastiparien ja polarisoinnin käyttö on yksi suostuttelevan retoriikan keinoista, mutta näillä kahdella termillä on joitain eroavaisuuksia. Kontrastiparilla tarkoitetaan vastakkainasettelun rakentamista kahden asian tai näkökulman välille (Jokinen 1999: 153). Se näkemys, jota itse kannatetaan, ladataan positiivisilla merkityksillä ja vastakkainen näkökulma puolestaan ladataan negatiivisilla merkityksillä (emt). Esimerkkinä voidaan käyttää tuulivoima- ja energiakeskustelussa usein näkyvää klassista asettelua, jossa toista näkökulmaa korostetaan ympäristöarvojen ja luonnonsuojelun kautta ja toista näkökulmaa kuvataan taloudellisen edun tavoitteluna.

Polarisointi voidaan määritellä retoriseksi keinoksi, jolla moninainen yleisö jaetaan kahteen selkeästi toistaan vastakkaiseen ryhmään, jotka jakavat yhteiset ajatuksensa ja näkemyksensä (King & Anderson 1971). Tämä kahtiajako ilmenee yleensä kahdella tavalla. Ensimmäinen on ryhmän kesken vallitseva solidaarisuus ja ”me-henki”, ja toinen on oletus siitä, että ryhmällä on yksi yhteinen vastapuoli, jota ryhmän tulee vastustaa turvatakseen omat näkemyksensä. Polarisoinnissa on ydinajatuksena se, että sitoutumattomia tai neutraaleja osapuolia ei ole, vaan kaikkien tulee valita kahdesta puolesta toinen. Polarisointia luodaan rakentamalla ryhmäidentiteettiä ja yhteisöllisyyden tunnetta tietynlaisilla merkityksillä, ja samanaikaisesti heikennetään vastakkaisen ryhmän uskottavuutta liittämällä heihin tiettyjä merkityksiä. Kaikki nämä

keinot ovat yleensä läsnä, kun retorista polarisointia luodaan. (King & Anderson 1971) Polarisointi on suosittu retorinen keino etenkin poliittisessa keskustelussa, ja siitä onkin tehty paljon tutkimusta (esim. Harpine 2001, Baum 2008).

Kontrastipareissa ja polarisoinnissa on siis paljon yhteistä, sillä molemmat luovat vastakkainasettelua siten, että toista näkemystä merkityksellistetään positiivisesti ja toista negatiivisesti. Tässä tutkimuksessa niiden eroavaisuus kuitenkin ymmärretään siinä, millä tasoilla ne esiintyvät. Kontrastipari voi esiintyä yksittäisessä virkkeessä, esimerkiksi kuvattaessa jonkin asian kahta puolta. Tuulivoimakeskustelussa esimerkkinä voidaan pitää tilannetta, jossa henkilö asettaa vastakkain ympäristöarvot sekä tuulipuiston maisemahaitat. Polarisointi sen sijaan ilmenee laajempänä kokonaisuutena, ja se voi muodostua useiden eri retoristen keinojen, kuten metaforien, ääri-ilmaisujen ja myöskin kontrastiparien, yhteisvaikutuksesta. Toisin kuin kontrastipareja, ei polarisointia välttämättä voi tunnistaa yksittäisestä virkkeestä, vaan sen tunnistamiseen vaaditaan kokonainen teksti ja sen asiayhteyden tuntemus.

3.2.4 Muut retoriset keinot

Tässä luvussa esitellään muita tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja, joita aineistossa esiintyy hieman metaforaa, hyperbolaa ja polarisointia vähemmän, mutta joiden esittely on tutkimuksen kannalta perusteltua.

Personifikaatio on retorinen keino, jota voidaan pitää metaforan johdannaisena tai alalajina. Personifikaatiossa johonkin elottomaan liitetään sitä kuvattaessa elollisen piirteitä ja ominaisuuksia. Metaforan alalajiksi personifikaatio luokitellaan siksi, koska molemmissa keinoissa on samankaltainen tapa liittää jonkin asian piirteitä johonkin toiseen. Personifikaation avulla ihminen voi hahmottaa muuten abstraktit asiat joksikin konkreettiseksi. (Varis 1998: 108). Esimerkiksi tuulivoimahankkeiden rakentamisesta puhuttaessa voidaan kuvailla, miten ”tuulivoima valloittaa” jonkin alueen. Tällaisessa ilmaisussa tuulivoimaan liitetään valloittaa-verbin kautta jonkin elollisen asian ominaisuus.

Retorinen kysymys voidaan lyhyesti määritellä kysymykseksi, joka itse asiassa onkin väite (Renberg 2007: 4). Sen sijaan, että se olisi kysymys johon odotetaan vastausta, toimii retorinen kysymys siis väitteenä. Niitä käytetään tyypillisesti tilanteissa, joissa puhuja jo tietää vastauksen kysymykseen, mutta haluaa herättää kuulijan tai lukijan huomion ja johdattaa sen kohti kysymyksessä esitettyä ajatusta tai väitettä (Ming-Chiu Wong & Yap 2015: 645). Retoriset kysymykset toimivat tehokkaina suostuttelun välineinä esimerkiksi poliittisessa keskustelussa etenkin sen vuoksi, että niillä voidaan vedota yleisön asenteisiin ja tunteisiin (emt: 646).

Tämän tutkimuksen kontekstissa retorisia kysymyksiä voidaan käyttää vetoamaan lukijan tunteisiin usealla eri tavalla. Esimerkiksi kysymällä: ”haluaisitko sinä menettää kotisi tuulivoiman vuoksi?” voidaan pyrkiä herättämään lukijoissa myötätuntoa ja sitä kautta saada heidät vastustamaan tuulivoimarakentamista. Esimerkin kysymyksen tarkoituksena on saada lukija kuvittelemaan itsensä tilanteeseen, jossa hänen kotinsa lähelle oltaisiin rakentamassa tuulivoimaa. Toinen esimerkki retorisesta kysymyksestä tuulivoimakeskustelussa voisi olla: ”haluatko sinä todella olla estämässä uusiutuvan energian kehitystä?”. Tällainen kysymys voitaisiin suunnata tuulivoimaa vastustaville lukijoille ja pyrkiä herättämään heissä syyllisyyden tunteita.

4 TUNTEISIIN VETOAVA RETORIIKKA TUULIVOIMA-AIHEISISSA YLEISÖNOSASTOKIRJOITUKSISSA

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millä tavalla tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja käytetään mielipidekirjoituksissa vastustamaan ja puolustamaan tuulivoimaa. Päästäkseni tähän tavoitteeseen olen ensin lukenut läpi aineiston tekstit ja jakanut ne kahteen kategoriaan, tuulivoimaa vastustaviin ja sitä kannattaviin.

Aineisto koostuu yhteensä 64 mielipidekirjoituksesta ja niistä tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvia on kymmenen, ja loput, 54 tekstiä, suhtautuvat tuulivoimaan kielteisesti. Vaikka huomattavan suuri osa teksteistä suhtautuu tuulivoimaan kielteisesti, ei tästä voi vielä tehdä sellaista johtopäätöstä, että yleinen suhtautuminen tuulivoimaan olisi Pohjanmaan alueella kielteinen. Tekstien jakautumisesta voi kuitenkin päätellä sen, että kenties mielipidepalstat ovat sellainen julkisen keskustelun areena, jota erityisesti tuulivoimaa vastustavat ihmiset käyttävät (vrt. Hokkanen 2004: 66).

Teksteistä on poimittu kaikki sellaiset ilmaisut ja sanavalinnat, joissa tulkintani mukaan käytetään tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja. Tulkinta on tehty luvussa 3 esitellyn teoreettisen viitekehyksen perusteella. Tekstistä poimitut ilmaisut on jaoteltu kategorioihin sen perusteella, mitä retorista keinoa niissä käytetään. Aineistosta nousi esiin selkeiden neljä keinoa: metaforat, hyperbolat ja ääri-ilmaisut, kontrastiparit ja polarisointi. Taulukossa 2 on esitetty edellä mainittujen keinojen määrä teksteissä.

Taulukko 2. Retoristen keinojen lukumäärät aineistossa.

Ilmaisu	Kielteiset (N=54)	Myönteiset (N=10)
Metafora	40	3
Hyperbola / ääri-ilmaisu	31	0
Polarisointi / kontrastipari	40	0
Retorinen kysymys	49	4
Yhteensä	160	8

Kuten taulukosta 2 on havaittavissa, oli retoristen keinojen jakautuminen aineistossa suhteellisen tasaista, mutta kaikista eniten tuulivoimaan kielteisesti suhtautuvissa teksteissä käytettiin retorisia kysymyksiä (N=49). Metaforia ja polarisointia oli kumpaakin 40 kappaletta, ja vähiten oli hyperbolia tai ääri-ilmaisuja (N=31). Myönteisissä teksteissä metaforia oli kolme kappaletta ja retorisia kysymyksiä neljä. Retoristen keinojen käyttö oli siis huomattavasti yleisempää niissä aineiston teksteissä, joissa tuulivoimaan suhtaudutaan kielteisesti. Kielteisissä teksteissä (N=53) oli yhteensä 160 tunteisiin vetoavan retoriikan keinoa, jolloin jokaista kirjoitusta kohden oli 3 retorista keinoa. Tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä (N=10) tunteisiin vetoavia retorisia keinoja oli kahdeksan, eli vain 0,8 jokaista kirjoitusta kohden. Voidaan siis päätellä, että tunteisiin vetoavien retoristen keinojen käyttö on yleisempää tuulivoimaa vastustavissa kirjoituksissa, kuin sitä puolustavissa.

Tuloksien perusteella ei kuitenkaan voida tehdä suoraa johtopäätöstä siitä, pyritäänkö vastustavissa kirjoituksissa vaikuttamaan lukijan tunteisiin enemmän, kuin myönteisissä. Kuten luvussa 3.1 tuotiin esiin, voidaan tunteisiin vaikuttaa muutenkin kuin niitä herättelemällä, esimerkiksi rauhoittelemalla ja rationalisoimalla (ks. esim. Moisander, Hirsto & Fahy 2016). Tämän vuoksi analyysin lopuksi pohditaan erikseen taulukon 2 ulkopuolelle jääviä tunteisiin vetoamisen tapoja, jotta saataisiin kokonaisvaltainen käsitys myös tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvien tekstien retoriikasta.

Seuraavaksi käydään läpi aineistosta tehtyjä havaintoja ja peilataan niitä luvuissa 2 ja 3 rakennettuun teoreettiseen viitekehykseen. Pohdintaa havainnollistetaan aineistosta nostetuilla esimerkeillä. Esimerkeissä käytetään lihavoitua tekstiä korostamaan niitä ilmaisuja, joihin kiinnitetään huomiota. Esimerkkien perässä on kirjaimista ja numeroista koostuva yhdistelmä, josta selviää, mistä aineiston tekstistä esimerkki on otettu. Kirjain P viittaa Pohjalaiseen ja kirjain I Ilkkaan. Numero viittaa tutkielman lopussa olevassa aineistoluettelossa olevaan numerointiin.

4.1 Monenlaisia uhkakuvia

Metaforat olivat yksi suosittu tunteisiin vetoavan retoriikan keino aineiston teksteissä. Aineistosta havaitut metaforat voitiin luokitella niiden teemojen perusteella kuuteen eri kategoriaan, jotka on esitelty alla taulukossa 3. Metaforat luokiteltiin kategorioihin sen perusteella, mihin aihealueeseen liittyvää sanastoa niissä käytetään, eli mille lähdealueelle ne kuuluvat. Lähdealueella tarkoitetaan sitä aihepiiriä, jonka sanoja käytetään kuvaamaan metaforan kohteena olevaa asiaa (Cameron & Maslen 2010: 44–47).

Taulukko 3. Metaforat aineiston teksteissä

Metaforan kategoria	Lukumäärä	Esimerkkejä
Sota/valloitus	10	Valloituspeli, tuulivoimapakolainen
Peli/taloudellinen etu	9	Tuurivoima, tuulivoimapeli
Apokalyptinen/ympäristötuho	10	Lintusirkkeli, vihreä tuho, romupuisto
Suuri koko/hirviö	4	Mammuttimylly, monsterimylly
Sairaus/tauti	2	Infrainfluenssa
Muut	8	Tuulivoimahybris

Kuten taulukosta 3 on nähtävissä, yleisimmät kategoriat ovat sota ja valloitus (N=10), peli ja taloudellinen etu (N=9) sekä apokalyptinen ja ympäristötuho (N=10). Muita kategorioita ovat suureen kokoon tai hirviömäisyyteen liittyvät metaforat (N=4), sairauden ja taudin metaforat (N=2) sekä muut-kategoria (N=8), johon kuuluvat ne metaforat, joita ei voitu luokitella muihin kategorioihin.

4.1.1 Sodan ja taistelun sanastoa

Sotaan liittyvät metaforat ovat suosittuja ympäristökeskustelussa (mm. Väliaverron 2014). Aineiston teksteissä käytettiin useita metaforia, jotka ammensivat muotonsa

sodan tai taistelun aihepiiristä. Tällaisia metaforia käytettiin kuvaamaan lähinnä tuulivoimamyönteisiä ihmisiä, sekä itse tuulivoimaa ilmiönä ja sen rakentamista.

- (1) Toisaalta, onko mitään virkistysaluetta enää jäljellä, kun noin 80 neliökilometriä on **miinoitettu** tuulimyllyillä! P5

Esimerkissä 1 kuvataan tuulivoima-alueen rakentamista miinoittaa-termillä. Miinalla tarkoitetaan räjähtävää taisteluvälinettä, ja vertaamalla tuulipuistoa miinoitettuun alueeseen, luodaan kuvaa ihmiselle vaarallisesta alueesta, jolla ei voi enää tuulipuiston rakentamisen jälkeen kulkea virkistystarkoituksessa. Esimerkistä on aistittavissa kirjoittajan turhautunut sävy, ja samanlaista tunnereaktiota pyritään herättelemään lukijassakin.

- (2) Nyt kun rannikkoseutu on jo kuin **täyteen ammuttuna** myllyhankkeita, toimijat ovat **haistaneet mannertuulivoimankin rahan** ja alkaa sisämaan vuoro joutua **myllyvalloitukseen**. I7

Esimerkissä 2 on käytetty kahta kulunutta ja kielenkäyttöön vakiintunutta metaforaa, ”täyteen ammuttu” ja ”haistaa rahan”. Olennaisin metafora esimerkissä on myllyvalloitus, jota on käytetty kuvaamaan tuulivoiman rakentamista. Valloituksella voidaan viitata toimintaan, jossa jokin taho ottaa hallintaansa alueen, joka ei ole sille alunperin kuulunut. Tässä rakennetaan sellaista mielikuvaa, että tuulivoimahankkeiden rakentaminen tapahtuu vasten enemmistön tahtoa, ja että tuulivoimayhtiöt ikään kuin tunkeutuvat alueelle.

- (3) Muun maailman lisäksi Suomessakin on jo koettu tuulivoimaloiden sykkivän matalataajuisen melun ja infraäänien haitat, esimerkiksi Kopsassa, [...] ja Ilmajoella, jossa asukkaita on lähtenyt **tuulivoimapakolaisina** pois kodeistaan. P28
- (4) Suomessa asuvat **tuulivoimapakolaiset**, jotka ovat kodeissaan jo herkistyneet melulle ja infraäänille kertovat, että megalomaanisten voimaloiden vaikutussäde on vähintään 20 kilometriä P32

Esimerkeissä 3 ja 4 kuvataan tuulivoimapakolaiset-nimityksellä sellaisia ihmisiä, jotka ovat lähteneet kodeistaan tuulivoiman vuoksi kokemansa häiriön takia. Pakolaisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jolla on syytä pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi muun muassa mielipiteensä vuoksi (MOT). Tämän metaforan kohdalla rinnastus ei ole varsinaisesti toimiva, sillä tuulivoimasta koettujen haittojen vuoksi muuttoa ei voida verrata vainon vuoksi kotimaansa jättäviin ihmisiin. Pakolaisuus-sana on kuitenkin omiaan herättämään voimakkaita tunteita, ja se lienee ollutkin kirjoittajan tarkoitus. Myötätunnolla on havaittu olevan suuri vaikutus siinä, miten tehokkaasti ihmiset lähtevät mukaan toimimaan jonkin asian puolesta (Lockwood 2016: 736). Esimerkkien kaltaisten metaforien tarkoituksena onkin kenties herätellä lukijoissa myötätuntoa niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat kokeneet tuulivoiman haitat niin suureksi, että ovat päättäneet jättää kotinsa, ja sitä kautta saada lukijat toimimaan tuulivoimaa vastaan.

- (5) En kannata intifadaa, mutta sen sijaan ”kannatan” Suomen länsirannikolla käynnissä olevaa **infracadaa**, taistelua **tuulivoimamiehittäjien paineaaltotykistöä** vastaan, isojen tuulivoimaloiden tuottamaa infraääntä ja jatkuvasykintäistä ilmanpaineaaltoa vastaan. I18

Esimerkissä 5 on käytetty useita sotaan ja taisteluun liittyviä metaforia. Ensimmäinen niistä on infracada, joka on sanaleikki intifada-sanasta. Intifada on arabiankielinen termi kansannousulle, ja kirjoittaja käyttää siitä tehtyä sanaleikkiä kuvaamaan tuulivoiman vastustamista. Tuulivoimarakentajista ja tuulivoimaa kannattavista ihmisistä puhutaan tuulivoimamiehittäjinä, ja tuulivoimaloiden tuottamasta äänestä käytetään nimitystä paineaaltotykistö. Nämä metaforat yhdessä esimerkin muiden taisteluun viittaavien sanavalintojen kanssa luovat mielikuvaa tuulivoimarakentamista vastaan tapahtuvasta kansannoususta. Kuten aiemmissakin esimerkeissä, myös tässä pyritään kuvaamaan tuulivoiman rakentamista kahden vastakkaisen puolen välisenä kamppailuna.

Näitä sota- ja taisteluteemaisia metaforia käytettiin siis teksteissä poikkeuksetta luomaan negatiivista mielikuvaa tuulivoimasta. Yhteistä kaikilla metaforilla oli se, että ne rakensivat mielikuvaa siitä, että tuulivoimayhtiöitä, tuulivoimaa kannattavia ihmisiä ja tuulivoiman rakentamista vastaan ei tavallinen kansalainen voi taistella, vaan he

joutuvat ikään kuin alistumaan väistämättömän edessä. Paatoksellisina ilmaisuina nämä metaforat ovat toimivia: niillä vedotaan lukijan tunteisiin ja pyritään saamaan lukija asettamaan itsensä kirjoittajan puolelle tässä ”taistelussa”. Tällainen kielenkäyttö voi olla paitsi seurausta kirjoittajien voimakkaasta sitoutumisesta asiaansa kohtaan, niin myös tarkoituksenmukaista kahtiajaon strategiaa (Barry, Ellis & Robinson 2008). Esimerkeissä 1–5 rakennettiin mielikuvaa kahdesta vastakkaisesta puolesta, ja kirjoittajien pyrkimyksenä on, että lukija asettuu juuri sille tuulivoiman vastustajien puolelle. Tämä voidaan saavuttaa esimerkiksi tuulivoiman uhreja kohtaan tunnetun myötätunnon, tuulivoimarakentamiseen turhautumisen tai tuulivoimayhtiöitä kohtaan tunnetun vihan kautta.

4.1.2 Ympäristötuhon ja luonnon pilaamisen uhkakuvia

Ympäristötuhon uhkaan ja luonnon pilaamiseen viittaavat metaforat olivat aineistossa suosittuja. Tämän kaltaiset metaforat, jotka perustuvat yleensä ihmisen tai teollisuuden ja luonnon vastakkainasettelulle, ovat suosittuja ympäristökeskustelussa (Väliverronen 2014: 144).

- (6) Takuutariffihuumassa **lintusirkkeleitä** on kuitenkin suunnitteilla lähes 11000 megawatin verran. I10
- (7) Ympäristöjärjestöt eivät esim. **lintusirkkeleiden** kiivaalla kannattamisella osoita luonnonsuojelua ajavansa. P30

Esimerkeissä 6 ja 7 kirjoittaja käyttää tuulimyllyistä nimitystä lintusirkkeli. Nimityksellä viitataan tuulimyllyjen mahdollisesti aiheuttamiin lintukuolemiin. Käyttämällä tuulimyllyistä sirkkeli-sanaa, kirjoittaja yhdistää tuulimyllyjen pyörivät lavat ja sirkkelin eli pyörösahan liikkeen. Metaforalla pyritään rakentamaan mielikuvaa siitä, että tuulimyllyt olisivat linnuille vaarallisia.

- (8) ”Jos metsään haluat mennä nyt, niin takuulla yllätyt”, laulun sanat tulivat mieleeni, kun kävin helmikuun lopulla palstallani Pakankylässä, Metsälän tuulivoiman **uhrilehtoalueella**. P31

- (9) Tällöin voidaan esim. rakentaa tuulivoiman **uhrilehtoalue** vuoren rinteeseen, kun kylä tai kaupunki on vuoren toisella puolella. P25

Esimerkeissä 8 ja 9 puolestaan kuvataan tuulipuistoalueita nimityksellä uhrilehtoalue. Uhrilehdolla tarkoitetaan ennen kristinuskoa palvonta- ja uhripaikkoina toimineita, pyhinä pidettyjä metsiä (Tieteen termipankki 2017). Uhrilehdot olivat sellaisia alueita, joita ihminen ei saanut hyötykäyttää. Esimerkeissä ilmaisulla tarkoitetaan tuulivoimapuiston peittämää aluetta. Uhrilehto-sana on valittu kuvaamaan tuulipuistoja mitä luultavimmin siksi, koska se sisältää viittauksen uhraukseen ja luo mielikuvan alueesta, joka olisi ikään kuin pyhitetty jollekin tarkoitukselle, ja sitä ei voisi enää hyödyntää muuhun käyttötarkoitukseen. Uhrilehto-sana ei itsessään ole negatiivisesti väritynyt, sillä se tarkoittaa pyhää paikkaa, mutta tässä yhteydessä kirjoittaja lienee käyttänyt sitä luodakseen negatiivisia mielleyhtymiä siihen, miten metsät uhrattaisiin tuulivoiman vuoksi.

- (10) Entä jos tuolloin veronmaksaja ei maksakaan tuulivoimala-alueitten purkamista? Jäävätkö alueet **romupuistoiksi** ja oman aikakautensa muistomerkeiksi aivan kuten Vaasan Höyrymyllyn betonisiilot? P19

Esimerkissä 10 tuulipuistoja kuvataan nimityksellä romupuistot. Kirjoittaja pelkää, että käytöstä poistetut tuulipuistot jäävät metsään, mikäli niitä ei pureta. Romu-sana luo mielikuvaa jostain rumasta, käyttämättömästä, heitteille jätetystä ja luontoon kuulumattomasta. Tämän metaforan teho perustuu osittain siihen, miten kirjoittaja vertaa tätä uhkakuvaa Vaasan Höyrymyllyn betonisiiloihin. Mikäli lukija tuntee kyseisen rakennelman, saattaa romupuisto-metafora näyttäytyä hänelle eri tavalla. Tässä tapauksessa metafora on siis osittain alueelliseen kontekstiin sidottu. Esimerkin metaforan pohjalla on huoli käytöstä poistettavien tuulipuistojen kohtalosta, ja lukijalta vaaditaan myös samankaltaista huolta, jotta metafora olisi tehokas.

- (11) **Vihreä tuho** etenee Santavuorella noin 1400 – 2000 hehtaarin askeleen. P20

Tuulipuiston rakentamisesta käytetään esimerkissä 11 nimitystä vihreä tuho. Nimitys johtuu siitä, että tuulivoimaa pidetään vihreänä energiana, mutta kirjoittajan mukaan tämä ei pidä paikkansa. Vihreä tuho-metaforan tehoa voidaan pitää kyseenalaisena, sillä ilmaisu on hieman liian äärimmäinen ollakseen uskottava. Metaforat ovat tehokkaita siksi, koska niillä voidaan ilmaista abstraktejakin ympäristöongelmia konkreettisesti ja ymmärrettävässä muodossa (Väliaverron 2014: 144). Vaikka esimerkin metafora voidaan jäljittää ympäristötuhon lähdealueelle, on se kuitenkin ajautunut hieman liian kauas kohdealueestaan ollakseen täysin ymmärrettävä, sillä itse metaforassa ei viitata tuulivoimaan lainkaan. Puhumalla tuulivoimasta vihreänä tuhona pyritään herättämään lukijoissa kauhun tai pelon tunteita. Tällainen pelolla motivointi ei välttämättä ole tehokasta, sillä usein lukijat tunnistavat sen manipulaatioksi (Moser & Dilling 2011: 165).

Näillä ympäristötuhon ja luonnon pilaamiseen liittyvillä metaforilla on yhteistä se, että niillä rakennetaan voimakasta vastakkainasettelua tuulivoimarakentamisen ja luonnon välille. Metaforat korostavat kohdealueessaan toisia piirteitä samalla, kun ne häivyttävät toisia (Cameron & Maslen 2010: 44–47). Esimerkkien 6–11 metaforat korostavat tuulimyllyissä ja -puistoissa nimenomaan niiden luonnetta teollisina rakennelmina ja niiden mahdollisia haittoja linnuille ja ympäristölle. Näiden metaforien teho piilee mm. siinä, että ne pyrkivät herättämään lukijoissa halun suojella luontoa, ja sitä kautta vaikuttavat lukijoiden tunteisiin. Tällaiset metaforat toimivat kuitenkin ainoastaan silloin, jos lukija epäilee tuulivoiman ympäristöystävällisyyttä. Tuulivoimaa kuitenkin yleisesti ottaen pidetään ympäristölle suhteellisen vaarattomana, joten nämä metaforat jäävät tehottomiksi tätä näkökulmaa kannattavien lukijoiden kohdalla.

4.1.3 Taloudellisen edun korostamista

Aineiston teksteissä käytettiin paljon myös sellaisia metaforia, joilla korostetaan tuulivoiman taloudellista etua tai kuvataan sitä pelinä ja leikkinä. Myös näillä metaforilla luotiin teksteihin vastakkainasettelua, lähinnä tuulivoima-alueiden asukkaiden tai maanomistajien ja tuulivoimayhtiöiden välille.

- (12) Isot yhtiöt piirtävät kartoille alueita, joihin juuri he haluavat hankkeensa. Kuka ensin ehtii vallata suurimmat alueet, saa parhaat lähtöasetelmat **tuulivoimapeliin**. P1
- (13) Miksi korruptio olisi tuntematon käsite kiihkeissä **tuulihattu-peleissä**? P27

Esimerkeissä 12 ja 13 kirjoittaja puhuu tuulivoimapelistä ja tuulihattu-pelistä ja luo mielikuvaa siitä, että tuulivoiman rakentaminen olisi ikään kuin peliä tai leikkiä. Näissä metaforissa on havaittavissa myös vivahteita siitä, että tuulivoimaa pyritään kuvaamaan vain taloudellisen edun tavoitteluna ja ikään kuin tuulivoimarakentajia kiinnostaisi vain vallata alueita hankkeitaan varten.

- (14) Miksi siis maanomistajien edunvalvontajärjestöt, kuten MTK ei oikein todella ole puuttunut tähän ylimitoitettuun ja suurpiirteiseen **tuulivoimabulvaanien vuokraleikkiin**? P1

Tuulivoimayhtiöistä ja tuulivoimahankkeiden rakentamisesta käytetään esimerkissä 14 nimitystä tuulivoimabulvaanien vuokraleikki. Bulvaanilla viitataan henkilöön, joka toimii välikätenä jossain, usein normeja rikkovassa tai lakia kiertävässä, toiminnassa (Tieteen termipankki 2017). Tuulivoimabulvaani-nimitystä käyttämällä kirjoittaja ilmaisee epäilyksensä tuulivoimayhtiöiden toiminnan rehellisyyttä kohtaan. Vuokraleikistä puhumalla luodaan jälleen mielikuvaa taloudellisen edun tavoittelusta toisten kustannuksella.

- (15) Entä ympäristö? Onko **tuurivoima** loppujen lopuksi vihreää energiaa? P16

Esimerkissä 15 on yhtä kirjainta vaihtamalla muutettu tuulivoima-sana muotoon tuurivoima. Samoin kuin esimerkeissä 12 ja 13, niin myös tässä luodaan mielikuvaa tuulivoimasta epävarmana ja sattumanvaraisena energiamuotona. Tuurivoima-ilmaisu on sävyllään hieman pilkkaava, ja se kertoo kirjoittajan väheksyvistä asenteista tuulivoimaa kohtaan.

Vaikka nämäkin metaforat luovat samankaltaista vastakkainasettelua kuin edellisissä luvuissa esiteltyt metaforat, niissä on myös eroavaisuuksia. Yksi eroavaisuus on siinä, mitä metaforilla kuvataan. Siinä missä sodan ja ympäristötuhon metaforilla kuvailtiin yleensä tuulivoiman rakentamista sekä itse tuulimyllyjä ja tuulipuistoja, niin tässä luvussa esiteltyt metaforat kuvaavat yleensä koko tuulivoima-alaa ja tuulivoimayhtiöitä. Kritiikki ei suoranaisesti kohdistu tuulivoiman mahdollisiin ympäristö- tai maisemahaittoihin, vaan koko energiamuodon kannattavuuteen ja toimintatapoihin.

4.1.4 Hirviömäinen ulkomuoto ja sairauden aiheuttaja

Aineistossa oli myös sellaisia metaforia, joilla korostettiin tuulivoimaloiden suurta kokoa tai kuvattiin niitä sairauden aiheuttajina. Ensin mainituilla pyritään aiheuttamaan lukijoissa sellaisia mielikuvia joiden kautta rakentuu kuva valtavista, maisemaan sopimattomista rakennelmista. Tuulivoimasta puhuminen sairautena tai tautina viittaa siihen, että tuulivoiman infraäänellä epäillään olevan vaikutuksia ihmisen terveyteen. Näihin kahteen kategoriaan kuuluvia metaforia oli aineistossa hieman vähemmän kuin muita, joten sen vuoksi niitä käsitellään samassa alaluvussa.

- (16) Äsken Birkissä kaupunginvaltuusto hylkäsi siellä kolmen 140-metrisen ja 3 MW:n ”**monsterivoimalan**” rakennusluvan. I13
- (17) Mikäli STM pitää eurooppalaisesta linjauksesta kiinni, näiden **monsterimyllyjen** kohdalla eli kahden kilometrin vähimmäisetäisyydestä lähimpään taloon, näitä voimaloita ei edes tulla rakentamaan. I3

Esimerkeissä 16 ja 17 on kuvailtu tuulimyllyjä hyvin samankaltaisilla metaforilla: monsterimylly ja monsterivoimala. Monsteri-sanalla liitetään tuulimyllyihin mielikuvia hirviömäisistä olennoista, jotka ovat kooltaan valtavia ja uhkaavia. Tällaisten metaforien takana lienee kirjoittajan huoli ja pelko siitä, että tuulivoimalat eivät sopisi luontoon, ja samanlaista pelkoa pyritään herättelemään myös lukijoissa.

- (18) Jos joku haluaa asunnon maalauskylästä, ei hän taatusti osta ikkunansa eteen sadan **mammuttimyllyn** teollisuusaluetta kaikkine kiusoineen. P2

Myös esimerkissä 18 käytetään tuulimyllyistä sen suureen kokoon viittaavaa metaforaa, tässä tapauksessa mammuttimyllyä. Liittämällä kohdealueeseen eli tuulimyllyyn mielikuvia mammutista, joka oli valtavan suuri eläin, korostetaan myllyjen suurta kokoa. Metaforaa tehostetaan entisestään puhumalla ”sadan mammuttimyllyn teollisuusalueesta”. Negatiivista mielikuvaa lisätään vielä puhumalla teollisuusalueesta ”kaikkine kiusoineen”. Sen vastakohtaksi kirjoittaja asettaa asunnon maalauskylässä, jonka rauhaa tämä tuulivoima-alue uhkasi.

Näille metaforille yhteistä on se, että niissä korostetaan tuulimyllyjen yhtä puolta; niiden isoa kokoa. Ne jatkavat lisäksi samaa linjaa kuin edelliset kategoriat, sillä myös näillä metaforilla pyritään luomaan mielikuvaa, että teollisina rakennelmina tuulimyllyt eivät kuulu luontoon, ja että ne pilaavat maiseman.

- (19) **Infrafluenssa** tulee – oletko valmis? I29

- (20) Australiassa sikäläinen pääministeri määräsi kokonaan lopetettavaksi näiden **tautitollojen** tuen. P25

Esimerkeissä 19 käytetään ilmaisua infrafluenssa, jolla kirjoittaja viittaa tuulivoiman infraäänien aiheuttamiin epäilyihin terveyshaittoihin. Virke on muotoiltu lyhyeksi ja sitä tehostetaan retorisella kysymyksellä, ja kaikki nämä keinot saavat aikaiseksi mielikuvan siitä, että tämä kirjoittajan esittämä asia olisi oikeasti tapahtumassa. Esimerkissä 20 puolestaan tuulivoimaloista käytetään nimitystä tautitollot. Tollo on puhekielinen ilmaisu tyhmälle, mutta tässä yhteydessä kirjoittaja viitanee sanalla tuulivoimaloihin. Metafora on hieman epäselvä, sillä ilman lauseyhteyttä lukija ei tietäisi, että sillä tarkoitetaan tuulimyllyjä.

Sairauteen viittaavat metaforat ovat yleisiä ympäristökeskustelussa, esimerkiksi metsätuhoista puhuttaessa (Väliverronen 1997) tai ydinvoiman uhkista keskusteltaessa (Renzi, Cotton, Napolitano & Barkemeyer 2017). Tuulivoimakeskustelussa tällaiset

metaforat ovat kuitenkin suhteellisen uusi ilmiö. Esimerkiksi aineiston vuosien 2013 ja 2015 väliltä kerätyissä teksteissä sairauteen viittaavaa keskustelua ei ollut. Sairaused metaforia käytettiin vasta vuoden 2016 teksteissä, mikä saattaa selittyä sillä, että infraäänit ovat tulleet aiheeksi tuulivoimakeskusteluun vasta viimeisen muutaman vuoden aikana.

Tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä metaforia oli ainoastaan kolme kappaletta, ja nekin olivat suurimmalta osin kielenkäyttöön vakiintuneita uinuvia metaforia.

- (21) Etelä-Pohjanmaalla on suhteellisen hyvät tuuliolosuhteet. Meillä latomeri on paljolti jo pois lahonnutta perinnemaisemaa, joka voidaan valjastaa tulevaisuudessa **myllymereksi**. II

Esimerkissä 21 kirjoittaja muuntaa Etelä-Pohjanmaan maisemia kuvaavan latomeri-ilmaisun muotoon myllymeri. Kielikuva ei varsinaisesti ole negatiivisesti tai positiivisesti väritynyt, eikä sillä korosteta tuulivoimassa mitään tiettyä puolta. Myös loput myönteisissä teksteissä esiintyneistä metaforista olivat tämän metaforan tavoin neutraaleja. Tästä voitaneen päätellä, että metaforia ei käytetä tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä vetoamaan lukijan tunteisiin. Muita myönteisten tekstien tunteisiin vetoamisen keinoja käsitellään tarkemmin luvussa 4.5.

4.2. Liioittelua ja kärjistystä

Hyperbolien ja ääri-ilmaisujen käyttö on yksi paatoksellisen ja kärjistyneen tekstin piirteistä. Aineiston teksteissä tällaisia ilmaisuja oli useita. Hyperbolalla jotain asiaa kuvataan liioitellusti tai tehostaen sen mittasuhteita (Varis 1998: 113), ja tällä tavalla pyritään saamaan kirjoitukselle lisää uskottavuutta. Tuulivoimaa vastustavissa teksteissä hyperbolia ja ääri-ilmaisuja käytettiin lähes poikkeuksetta korostamaan tuulivoiman negatiivisia vaikutuksia.

- (22) Näille ihmisille hanke ei ole lottopotti, vaan **elämän loppu**. P4
- (23) Tuulivoimaloiden naapurissa vietetään unettomia öitä ja kodeista muutetaan pois, koska asuminen **on mahdotonta**. P24

Esimerkissä 22 on käytetty laadullisella asteikolla liioittelevaa ilmaisua ”elämän loppu”. Tällä tarkoitetaan sellaista hyperbolaa, joka on jollain laadullisella ulottuvuudella liioiteltu verrattuna siihen, mitä oikeasti tarkoitetaan (Burgers, Burgman, Renardel de Lavalette & Steen 2016: 164). Koska tuulivoimahankkeen toteutuminen ei kirjaimellisesti ole kenenkään elämän loppu, voidaan ilmaisu tunnistaa hyperbolaksi. Samankaltainen aihe on esimerkissä 23, jossa kirjoittajan mielestä tuulivoimaloiden läheisyydessä asuminen on mahdotonta. Myös tämä ilmaisu on liioiteltu verrattuna siihen, mikä on todellista. Näiden esimerkkien kaltaisilla hyperbolilla pyritään korostamaan tuulivoiman ihmisille aiheuttamien oletettujen haittojen vakavuutta, ja sitä kautta vahvistamaan kirjoittajan väitettä. Tällaisilla ilmaisuilla voidaan myös pyrkiä herättämään lukijoissa sympatiaa niitä ihmisiä kohtaan, jotka kokevat tuulivoiman läheisyydessä asumisen vaikeaksi.

- (24) Tuulivoima tuotiin Suomeen olkiukkojen ilmastonmuutos hömppä tiedepaketissa, eikä mitään vaikuttavuuden kokonaisarviointia tehty. **Vuosisadan suurin harhaoppi** vei poliitikkoja kuin kuoriämpäriä kompostiin. I31
- (25) Kun tarkastellaan eri energiantuotantomuotojen vaikutuksia luontoon ja elinympäristöön tuulivoima on **ylivoimaisesti tuhoisin** tuotantomuoto. Sen haittavaikutuksilta **ei vältty kukaan tai mikään** kilometrien päässäkään. P20

Esimerkissä 24 on myöskin nähtävissä laadullisella asteikolla erittäin paljon liioitteleva ilmaisu. Kirjoittaja puhuu tuulivoiman rakentamisesta ”vuosisadan suurimpana harhaoppina”, ja tämä voidaan tunnistaa hyperbolaksi siksi, että kirjoittaja ei oikeasti voi tietää, mikä on vuosisadan suurin harhaoppi. Hieman samankaltainen ilmaisu on esimerkissä 25, jossa kirjoittaja nimeää tuulivoiman ympäristövaikutuksiltaan ”ylivoimaisesti tuhoisimmaksi” energiamuodoksi. Väitettä tehostetaan ilmaisuilla ”ei kukaan” ja ”ei mikään”.

Hyperbolien tunnistamisessa yksi tärkeä seikka on kontekstisidonnaisuus, sillä ilman kontekstia voi olla vaikeaa tulkita, onko jokin irrallinen ilmaisu hyperbola vai ei (Burgers ym. 2016: 164). Tulkinta vaatii siis kyseisen aihealueen tuntemusta. Mikäli lukijalla ei ole lainkaan tietämystä eri energiamuodoista, ei hän välttämättä tunnista esimerkin 25 ilmaisua hyperbolaksi. Jos taas lukijalla on edes jonkin verran tietämystä aiheesta, hän tietää, että uusiutuvana energiamuotona tuulivoima ei ole tuhoisin energiamuoto.

- (26) Hetken jo näytti siltä, että **koko läntiselle Suomelle** olisi pian pakko sanoa hyvästit. [...] On luovuttava kotipihamme pikkulinnuista, kymmenistä linnunpöntöistä, joita olemme niille ympäri pitäjää ripustaneet, **kaikista** lähimetsän eläimistä, puutarhastamme, kasvimaastamme. P29
- (27) Santavuori on jo **räjäytetty palasiksi**. Vaikka ne myllyt voi sieltä purkaa, ei niitä ikivanhoja kallioita saa **enää ikinä** ennalleen. I22

Esimerkissä 26 kirjoittajan mukaan koko läntinen Suomi oli uhattuna tuulivoiman vuoksi. Tällä kirjoittaja viittanee siihen, että Länsi-Suomeen on ollut viime vuosien aikana suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita. Esimerkin 26 koko virkkeessä on havaittavissa paljon liioittelua ja kärjistystä, sillä koko läntisen Suomen lisäksi kirjoittajan mukaan tuulivoiman vuoksi katoavat kaikki lähialueen eläimetkin.

Yksi hyperbolan piirre on lisäksi iso kontrasti sen välillä, mitä sanotaan ja mitä oikeasti tarkoitetaan (Burgers ym. 2016: 165). Esimerkissä 27 kuvaillaan, miten Santavuori, joka on Ilmajoella sijaitseva tuulipuistoalue, on räjäytetty palasiksi. Aluettahan ei oikeasti ole räjäytetty palasiksi, mutta tällä tavalla kirjoittaja kuvaa kärjistäen tuulivoiman rakentamista alueelle. Tätä tehostetaan ääri-ilmaisulla ”ei ikinä”, jolla rakennetaan mielikuvaa tuulivoiman vaikutusten pysyvyydestä ja peruuttamattomuudesta. Esimerkeissä 26 ja 27 on nähtävissä samankaltaisia teemoja, kuin ympäristötuhon viittaavissa metaforissa, joita käytiin läpi luvussa 4.1.2.

- (28) **Jättimäisten** voimaloiden melu-, välke- ja maisemahaitat tulevat **kaikille** yllätyksenä hankkeiden valmistuttua. P14

- (29) Se vaikuttaa **jokaiseen** ihmiseen terveyttä vahingoittavasti, heikompiin nopeammin, mutta **jokainen** kärsii pitkässä altistuksessa lähialueella, noin viisi kilometriä tuulivoimaloista. I24

Esimerkissä 28 on nähtävissä yksi hyperbolan tyypillinen piirre, eli tietyn piirteen liioittelu tai korostaminen jossakin asiassa. Jättimäisistä voimaloista puhumalla korostetaan tuulivoimaloiden kokoa hieman samaan tapaan, kuin luvussa 4.1.4 käsitellyillä metaforilla. Esimerkeissä 28 ja 29 on käytetty ääri-ilmaisuja ”kaikille” sekä ”jokainen”. Ääri-ilmaisuilla voidaan luoda mielikuvia esimerkiksi jonkin asian toistuvuudesta tai säännönmukaisuudesta ja sitä kautta lisätä väitteen uskottavuutta (Jokinen 1999: 150). Näissä esimerkeissä ilmaisuja käytetään luomaan vaikutelmaa siitä, että tuulivoiman vaikutukset ulottuisivat poikkeuksetta jokaiseen ihmiseen, joka asuu lähelläkään tuulivoima-aluetta. Mikäli lukija esimerkiksi vastustaa tuulivoimaa tai suhtautuu siihen epävarmuudella, saattavat esimerkkien kaltaiset ilmaisut olla hänen kohdallaan tehokkaita ja vahvistaa kirjoittajan väitettä. Esimerkkien 28 ja 29 hyperbolilla ja ääri-ilmaisuilla voidaan pyrkiä herättämään lukijassa huolta tuulivoiman vaikutuksia kohtaan. Mikäli taas lukija ei usko tuulivoiman infraäänien haittoihin, ei esimerkkien kaltainen retoriikka ole hänen kohdallaan tehokasta.

Tässä luvussa läpikäytyjen hyperbolioiden taustalla on näkemys tuulivoimasta uhkana paitsi ihmisen elinympäristölle, myös eläimille ja luonnolle yleensäkin. Näitä tuulivoiman potentiaalisia negatiivisia vaikutuksia kuvataan hyvin ehdottomina; koko luonto tuhoutuu, kaikki eläimet katoavat, sekä maisemia ei enää ikinä saa ennalleen. Hyperbolioiden ja ääri-ilmausujen käytössä on se vaara, että jos niitä käyttää liikaa, saattaa väitteen uskottavuus kärsiä (Jokinen 1999: 151). Vaikka ilmausujen tarkoituksena olisi vedota lukijoihin siten, että he tuntisivat myötätuntoa ja huolta tuulivoiman lähellä asuvia ihmisiä kohtaan, saattaa vaikutus olla päinvastainen, jos hyperbolioita on käytetty tekstissä liikaa. Jos ilmaisu on liian kärjistetty ja liioiteltu ollakseen lainkaan uskottava, saattaa se pikemminkin heikentää kirjoittajan viestin tehokkuutta. Näiden esimerkkien kaltaiset hyperbolat lienevät toimivia silloin, jos lukija suhtautuu tuulivoimaan epäillen tai jos hän jo valmiiksi jakaa kirjoittajan huolen. Jos taas lukija kannattaa tuulivoimaa

eikä usko, että siitä on niin mittavaa haittaa luonnolle ja ihmisille, kuin esimerkeissä väitetään, niin hyperbolien retorinen teho jäänee vaisuksi.

4.3. Voimakasta vastakkainasettelua

Aineiston teksteissä oli havaittavissa paljon kontrastipareja ja polarisointia, joilla luotiin teksteihin vastakkainasettelua. Teksteistä voitiin erotella joitain toistuvia teemoja vastakkainasettelulle: kotiseutu/maaseutu ja teollisuus, luonto ja teollisuus, päättäjien etu ja asukkaiden oikeudet, taloudellinen etu ja asukkaiden oikeudet, sekä perinteinen hyvän ja pahan vastakkainasettelu. Seuraavaksi käydään läpi esimerkkejä näistä kategorioista. Tässä luvussa esimerkeissä ei käytetä lihavoitua tekstiä korostuksen välineenä, sillä kontrastiparit ja polarisointi retorisena keinona on sellainen, jota ei välttämättä voida osoittaa yksittäisiin ilmaisiin.

4.3.1. Kotiseutu ja luonto uhattuna

Suosittu teema aineiston tekstien kontrastipareissa ja polarisoinnissa oli huoli kotiseudun, maaseudun ja luonnon puolesta, sillä niiden koettiin olevan uhattuna tuulivoimarakentamisen vuoksi. Tämä on yleisesti tuulivoimakeskustelussa suosittu teema (Barry, Ellis & Robinson 2008: 73).

- (30) Luonto muuttuu teollisuusmaisemaksi, melun ja infraäänen peittämiksi alueiksi. Samalla luovutaan pohjalaisluonnosta ja kotiseudusta. P29

Esimerkissä 30 kirjoittaja rakentaa mielikuvilla kahta toisistaan hyvin erilaista maisemaa. Toinen on meluisa, infraäänen peittämä teollisuusmaisema ja toinen on Pohjanmaalle tyypillinen kotiseutumaisema. Kirjoittaja puhuu luopumisesta, ja sitä kautta asettaa nämä kaksi maisemaa selkeästi toistensa vastakohdiksi ja antaa ymmärtää, että ne eivät voisi olla olemassa rinnakkain. Luonnon ja teollisuuden kontrasti esitetään tässä selkeänä ja toisensa poissulkevana. Ympäristökiistat onkin

tyypillisesti esitetty julkisuudessa talouden ja luonnon välisenä ristiriitana (mm. Joutsenvirta 2006: 239).

- (31) Tässä kohtaa – vaikka tällaista rinnastusta ei tekisikään mielellään – Kiina tai muinainen Neuvostoliitto on sopiva vertailukohta: rauhalliset maalaiskylät myllerretään suurteollisuuden ehdoilla. P2

Kontrastipareissa siihen näkemykseen, jota itse kannatetaan, liitetään positiivisia merkityksiä ja vastakkaiseen näkemykseen puolestaan negatiivisia (Jokinen 1999: 153). Esimerkissä 31 kirjoittaja vertaa tuulivoimarakentamista Kiinan ja Neuvostoliiton toimintaan, ja täten liittyy tuulivoimaan negatiivisia mielikuvia. Maalaiskylä kuvataan adjektiivilla rauhallinen, jonka vastakohtana taas on suurteollisuus. Myllertää-verbillä rakennetaan mielikuvaa siitä, miten tämä tuulivoimahanke pilaisi asuin ympäristön kauttaaltaan.

- (32) Ilmajoki on peltoaukeita, kyliä, ja reunamilla metsiä. Tämän vaiheyleiskaavan toteutumisen jälkeen Ilmajoki olisi enää tuulimyllyjä, peltoja ja tyhjeneviä kyliä. I22
- (33) Maaseudulle ei kaivata hylättyjä tuulivoimalapuistoja, kuin jäi kuivatettuun Aral-järveen ruostuneita laivanhylkyjä. I15

Esimerkissä 32 kirjoittaja käyttää kahta eri luetteloa tehostaakseen vastakkainasettelua. Ensiksi hän luettelee kotipaikkaansa, Ilmajokeen, liittyviä positiivisia attribuutteja. Sen jälkeen luetellaan, mitä kirjoittajan mukaan jää jäljelle, jos tuulipuiston vaiheyleiskaava hyväksytään. Tämä on samankaltainen esimerkin 30 kanssa siinä, että kummassakin rakennetaan eräänlaista ehdottomuutta kotiseutumaiseman ja teollisuuden väliselle vastakkainasettelulle. Toinen ei voi olla olemassa yhtä aikaa kuin toinen; rauhalliset maalaiskylät eivät voi jatkaa olemassaoloaan tuulivoiman läheisyydessä. Esimerkissä 33 kirjoittaja on huolissaan käytöstä poistettujen tuulivoimaloiden kohtalosta ja vertaa maaseudulle jääviä tuulivoimaloita Aral-järven laivanhylkyihin. Jotta tämä ilmaisu olisi tehokas, vaaditaan lukijalta kontekstin tuntemusta. Mikäli lukija on nähnyt kuvia Araljärvestä ja hiekka-aavikolla olevista ruostuneista laivanhylkyistä, aiheuttaa tämä

vertaus kenties tunnereaktion. Jos taas lukija ei tunne Araljärven tapausta, niin retorisena keinona tämä jäänee tehottomaksi.

- (34) Pala palalta Suomea myydään vastuuttomalla tavalla ja kaiken lisäksi pilaamalla ihmisten, eläinten ja luonnon olosuhteet mitättömällä ja pienitehoisella tuulienergialla. P25
- (35) Jos ihmisen hyvinvointia ja luovuutta ruokkivat ja voimaannuttavat elementit, kuten luonto ja kotirauha hävitetään rakentamalla tuulivoimaloita, tuhotaan myös se haettu elinvoima siltä alueelta. P32

Esimerkeissä 34 ja 35 on nähtävissä tyypillinen luonnon ja teollisuuden ristiriita. Esimerkissä 34 nostetaan esiin kysymys vastuullisuudesta ja vastuuttomuudesta. Kirjoittaja asettaa vastakkain hänen mukaansa mitättömän ja pienitehoisen tuulienergian, ja ihmisten ja luonnon olosuhteet. Esimerkki 35 on hyvin samankaltainen. Siinä nostetaan esiin ihmisen hyvinvointi, elinvoima ja kotirauha, jota tuulivoiman koetaan uhkaavan. Tämän uhkan vakavuutta tehostetaan käyttämällä voimakkaita verbejä hävittää ja tuhota.

Uusiutuvasta energiasta käytävässä keskustelussa on ollut tyypillisenä piirteenä luonnon ja teollisuuden välinen vastakkainasettelu (mm. Djerf-Pierre, Cokley & Kuchel 2015: 642), ja tämä näkyi selkeästi myös esimerkeissä 30–35. Näissä esimerkeissä rakentui kaksi vastakkaista puolta. Toisella puolella olivat sellaiset positiiviset attribuutit kuin kotiseutu, maaseutu, rauhalliset maalaiskylät, hyvinvointi, elinvoima ja luonto. Vastakkaisella puolella olivat suurteollisuus, melu, hylätyt tuulivoimalat, ruosteiset laivanhylyt ja vastuuttomuus. Nämä kaksi puolta rakentuivat esimerkeissä hyvinkin ehdottomina ja sellaisina, että niiden ei ole mahdollista olla olemassa rinnakkain.

Nämä esimerkkeihin nostetut kontrastiparit yhdessä muiden retoristen keinojen kanssa luovat aineiston tuulivoimaa vastustaviin teksteihin voimakasta polarisointia. Polarisoinnissa yleisö jaetaan kahteen selkeästi toisistaan vastakkaiseen ryhmään, jotka jakavat yhteiset ajatuksensa ja näkemyksensä (King & Anderson 1971). Tässä tapauksessa se ryhmä, johon esimerkkien kirjoittajat toivovat lukijoiden liittyvän, on

heidän oma ryhmänsä eli tuulivoiman vastustajat. Paatoksella on siinä tärkeä rooli. Kirjoittajat pyrkivät vetoamaan lukijoiden tunteisiin siten, että lukija kokisi huolta maalaismaisemien puolesta ja tuntisi sympatiaa niiden ihmisten puolesta, jotka asuvat tuulivoimaloiden läheisyydessä.

Jotta lukijan tunteisiin voitaisiin vaikuttaa onnistuneesti, tarvitaan jokin yhteinen lähtökohta lisäämään kirjoittajan uskottavuutta (Summa 1995: 74). Tämä yhteinen lähtökohta voi muodostua esimerkiksi yhteisistä arvoista. Tässä luvussa käsitellyissä kontrastipareissa oli näkyvästi läsnä kotiseutuun, luonnonläheiseen elämään ja luonnosta saatavaan hyvinvointiin liittyvät arvot. Jotta kontrastiparien ja polarisoinnin retoriikan olisi mahdollista onnistua, tulisi lukijan jakaa kirjoittajan kanssa nämä samat arvot.

4.3.2 Epäoikeudenmukaisuutta ja oman edun tavoittelua

Siinä missä luvun 4.3.1. esimerkeissä korostui kotiseudun ja luonnon kontrasti teollisuuden kanssa, niin tässä luvussa käsitellään niitä kontrastipareja, joissa vastakkainasettelua rakentui taloudellisen edun tai päättäjien ja tuulivoimayhtiöiden päätösten ja alueen asukkaiden välille.

- (36) On surullista huomata, että kunnan päättäjille on tärkeämpää ajaa tuulivoimayhtiön kuin asukkaitten etua. Mikäli tuulivoimaa halutaan Soiniin, miksi sitä ei voi viedä kauemmas asutuksesta? Nyt se pitää välttämättä saada kauneimmalle paikalle luontoon, ihmisten keskelle. I19

Esimerkissä 36 asetetaan selkeästi vastakkain tuulivoimayhtiön ja alueella asuvien ihmisten etu. Tässä esimerkissä on myös mukana luonnon ja tuulivoimarakentamisen kontrasti, mutta suuremmissa osassa on tuulivoimayhtiön ja asukkaiden välisen edun ristiriita. Esimerkissä olevaa kontrastiparia tehostetaan lisäksi kertomalla surullisuuden tunteuksesta.

- (37) Kyseessä on ainoastaan järjetön kilpailu päästä kiinni tuulivoimatukimiljooniin kansalaisten taloutta yhä lisää kurjistaen, luonto-, ihmis- ja muista arvoista viisveisaten. Nämä teollisuusalueet on myös

tarkoituksella harhauttaen nimetty ”puistoiksi”, jotta asukkaille muodostuisi käsitys ihanasta, ilmaisesta ja vihreästä luonnonmukaisuudesta. P25

- (38) Suomen tiede on mukautettu noudattamaan poliittista tahtoa, eikä ole enää puolueettoman lainkäytön työväline. Poliitikot ohjaavat ideologiaan perustuvilla näkemyksillään sähköntuotantoa, [...] Kansaa kohdellaan mielivaltaisesti oikeuksista välittämättä. I25

Esimerkeissä 37 ja 38 on molemmissa läsnä ajatus kansalaisten harhaan johtamisesta. Esimerkissä 37 asetetaan vastakkain tuulivoimalle maksettavien tukien tavoittelu, eli taloudellinen etu ja kansalaisten talous sekä ympäristö- ja ihmisarvot. Kirjoittajan mukaan tuulipuistojen nimittäminen puistoksi on tehty sen vuoksi, että nimityksellä voitaisiin luoda vääränlaista kuvaa tuulivoimasta. Esimerkissä 38 puolestaan on vastakkain poliittinen päätöksenteko ja kansalaisten oikeudet. Myös tieteen puolueettomuus kyseenalaistetaan. Näissä kahdessa esimerkissä rakentuu mielikuva siitä, että tuulivoimarakentamisessa olisi kyse kansalaisten oikeuksien polkemisesta ja tuulivoima-alueiden asukkaiden harhaanjohtamisesta.

Tämän kaltaisella retoriikalla pyritään herättämään lukijassa negatiivisia tunteita tuulivoimayhtiöitä kohtaan ja sympatiaa niitä ihmisiä kohtaan, joiden asuinalueille ollaan rakentamassa tuulivoimaa. Esimerkeissä 37 ja 38 luodaan myös tehokkaasti polarisaatiota. Yksi keskeinen piirre polarisaatiossa on se, että ihmisiä yhdistää jokin heille yhteinen vihollinen, ja että tätä vihollista tulee vastustaa, mikäli haluaa turvata omat oikeutensa ja näkemyksensä (King & Anderson 1971) Näissä esimerkeissä vihollisen rooliin asetetaan poliittiset päättäjät ja tuulivoimayhtiöt. Oman ryhmän yhtenäisyyttä luodaan rakentamalla vaikutelmaa siitä, että ihmisarvot, ympäristöarvot ja kansalaisten oikeudet olisivat vaarassa tämän vihollisen takia. Polarisoinnissa vastakkaisen puolen uskottavuutta myös heikennetään usein liittämällä siihen haluttuja merkityksiä (emt). Esimerkeissä 37 ja 38 näitä merkityksiä voi olla muun muassa mielivaltaisuus, epäoikeudenmukaisuus ja jopa tietynlainen moraalittomuus.

- (39) Pahaa vastaan on noustu ja taisteltu kymmenien, satojen ja tuhansien ihmisten voimin. P29

Esimerkissä 39 on nähtävissä klassinen hyvän ja pahan vastakkainasettelu. Pahalla tarkoitetaan tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöitä. Esimerkissä näkyy lisäksi ympäristökeskustelussa suosittu taistelun ja sodan teema, sillä kirjoittaja puhuu pahaa vastaan taistelemisesta. Hyvän ja pahan vastakkainasettelu on kontrastiparina erittäin mustavalkoinen, mutta se voi olla retorisesti tehokas, mikäli lukijat kokevat esimerkiksi turhautumista tuulivoimarakentamista tai energiapoliittista päätöksentekoa kohtaan. Tämä vastakkainasettelu on myös osa laajempaa polarisointia. Yhteisen vihollisen lisäksi polarisoinnissa henkilöitä yhdistää vahva me-henki (King & Anderson 1971). Puhumalla kymmenien, satojen ja tuhansien ihmisten voimin taistelusta voidaan luoda vaikutelmaa siitä, että saman ajatuksen jakavia ihmisiä on paljon, ja sitä kautta voidaan kasvattaa oman ryhmän me-henkeä ja taistelutahtoa.

- (40) Kattiharjun tuulivoima-alue ei ole läpihuutojuttu. Voiton maksimoinnin nimissä ei voi minimoida kaikkea, mikä on ihmisille tärkeää ympäristössä. P2
- (41) Miksi voiton tavoittelu vain kasvaa? Miksi rikkaat yrittävät hallita kaikkea? Miksi rikkailla olisi oikeuksia, joita köyhemmillä ei ole? Miksi yhdenvertaisuus ei toteudu? Miksi köyhemmät joutuvat puolustamaan perusoikeuksiaan? P27

Esimerkeissä 40 ja 41 on havaittavissa selkeä taloudellisen edun tavoittelun ja ihmisten oikeuksien vastakkainasettelu. Esimerkissä 40 tätä kontrastia korostetaan entisestään käyttämällä verbiparia maksimoida ja minimoida. Esimerkissä 41 nostetaan esiin kysymykset yhdenvertaisuudesta ja perusoikeuksista. Tässä esimerkissä kirjoittaja viittaa rikkailla tuulivoimayhtiöihin ja köyhillä tavallisiin kansalaisiin ja heihin, jotka asuvat tuulivoimahankkeiden läheisyydessä. Näissä esimerkeissä pyritään herättämään lukijassa sympatiaa huolta tuulivoima-alueilla asuvien ihmisten oikeuksien puolesta.

Polarisointia esiintyy usein poliittisessa keskustelussa, ja esimerkeissä 36–41 olikin läsnä kysymyksiä tuulivoimaan liittyvän poliittisen päätöksenteon oikeudenmukaisuudesta ja puolueettomuudesta. Tässä luvussa läpikäydyissä esimerkeissä rakentui vahvasti kaksi vastakkaista puolta, joista toinen rakennettiin epäoikeudenmukaisuuden, taloudellisen edun tavoittelun, harhaanjohtamisen ja jopa

pahuuden merkityksillä. Toista puolta, eli sitä, johon kirjoittajat toivovat lukijoiden samaistuvan, kuvailtiin sorrettuna altavastaaajana. Yleisesti ottaen tuulivoimakeskustelu on tämän tutkimuksen esimerkkien perusteella voimakkaasti polarisoitunutta, ja sitä korostavat tässä luvussa esiteltyjen kontrastiparien lisäksi muutkin retoriset keinot.

4.4 Lukijan ajatusten johdattelua

Retoriset kysymykset olivat yksi suosittu keino aineiston teksteissä. Retoriset kysymykset eivät ole varsinaisesti kysymyksiä vaan väitteitä, joiden tarkoituksena on johdatella lukijan ajatukset kohti haluttua aihetta tai näkemystä (Ming-Chiu Wong & Yap 2015: 645). Tuulivoimaan kielteisesti suhtautuvissa teksteissä retorilla kysymyksillä pyrittiin usein vetoamaan lukijan tunteisiin ja johdattelemaan tämän ajatukset kohti kirjoittajan näkemystä tuulivoiman haittavaikutuksista.

- (42) Ihmisarvon ja luonnon puolesta: miksi joillakin olisi oikeus tuhota yhteistä luontoamme? Miksi joillakin olisi oikeus tuhota toisten asuin- ja elinolot? Miksi joillakin olisi oikeus sairastuttaa toisia melu- ja välkehaitoilla? P27
- (43) Tämän lisäksi ympäristö tuhoetaan ja ihmiset ja luontokappaleet kärsivät – kuka osaa laskea summan esimerkiksi terveyden menetyksille? P34

Esimerkeissä 42 ja 43 on havaittavissa sama ihmis- ja ympäristöarvojen teema, kuin aiemmissakin luvuissa esiteltyissä retorisisissa keinoissa. Esimerkissä 42 käytetään monta kertaa sanaa ”joillakin” ja tällä tavalla rakennetaan mielikuvaa jostain olemassa olevasta vastustajasta tai jopa vihollisesta, jonka vastuulle laitetaan ympäristön tuhoaminen ja ihmisten sairastuttaminen. Esimerkissä ei siis suoraan puhuta tuulivoimasta tämän tuhon aiheuttajana, vaan ”joillakin” viitataan mitä luultavimmin tuulivoimayhtiöihin ja niihin päättäjiin, jotka kannattavat tuulivoimaa. Myös oikeus-sanaa käytetään tässä esimerkissä toistuvasti ja sillä tuodaan mukaan myös luvussa 4.3.2 esiintynyt kysymys oikeudenmukaisuudesta.

Esimerkissä 43 puolestaan otetaan esiin terveyden hinta ja johdatellaan lukijaa pohtimaan, voiko ihmisten terveydelle asettaa mitään hintaa. Kummassakin esimerkissä pyritään johdattamaan lukijaa kohti oletettua vastausta: kenelläkään ei ole oikeutta, ja terveydelle ei voi asettaa hintaa. Näiden retoristen kysymysten asettelulla pyritään johdattelemaan lukija siihen ajatukseen, että tuulivoiman rakentaminen on epäoikeudenmukaista alueella asuville ihmisille.

- (44) Nämä ihmiset ovat muuttaneet alueelle alueen rauhallisuuden vuoksi. Mikäli voimala-alue kaavoitetaan ja myllyt rakennetaan ja nämä ihmiset muuttavat pois, niin muuttavatko he Laihialle? Muuttaako heidän taloihinsa uusia asukkaita? Paljonko heidän verotulojensa loppuminen maksaa kunnalle? P4
- (45) Herätkää ihmiset ennen kuin on myöhäistä! Miksi pohjalaisten olisi hyväksyttävä vaivalla hankitun asunnon arvon lasku kolmanneksella? P8

Yksi näkyvä teema tuulivoimaa vastustavien kirjoitusten argumentoinnissa on asuinolojen heikkeneminen ja asunnon arvon oletettu lasku tuulivoiman vuoksi. Tämä teema näkyy myös esimerkeissä 44 ja 45. Esimerkissä 44 on nähtävillä myös rauhallisen luonnon ja tuulivoimarakentamisen vastakkainasettelu. Jotta lukijan tunteisiin voitaisiin vaikuttaa tehokkaasti, kannattaa kirjoittajan käyttää retoriikkansa pohjana jotain hänelle ja lukijalle yhteistä lähtökohtaa tai arvoja (Summa 1995: 75). Näissä esimerkeissä vedotaan sellaisiin yleisesti arvostettuihin asioihin, kuten rauhalliseen ympäristöön ja omaisuuden arvoon. Tällaiset retoriset kysymykset ovat tehokkaita esimerkiksi silloin, jos ne saavat lukijan asettamaan itsensä kirjoittajan asemaan ja pohtimaan omalle kohdalleen tilannetta, jossa hänen asuinympäristönsä ja asuntonsa arvo olisi uhattuna.

- (46) En ole tuulivoima-asiantuntija, enkä haluakaan olla. Miksi minun täytyy taistella kynsin hampain siitä, ettei kotiani ja ympäristöäni tuhottaisi. Eivätkö päättäjät ole kunnassa sitä varten? I22

Esimerkissä 46 on myöskin nähtävissä aiemmista luvuista tuttuja teemoja, kuten epäluottamus päättäjiä kohtaan ja taistelusta puhuminen. Monien muiden esimerkkien tapaan myös tässä on taustalla asetelma kahdesta vastakkaisesta puolesta, joista toinen

on tuhoisa ja jota vastaan tulee taistella, jotta oma asuinympäristö säilyisi. Koti ja ympäristö ovat suurelle osalle ihmisistä tärkeitä arvoja, ja niiden puolesta ollaan valmiita taistelemaan. Tällaisiin arvoihin vetoaminen on tehokasta paatoksellista retoriikkaa, mikäli lukija on avoin kirjoittajan ajatuksille. Jos vaikkapa lukija ei itse ole sitä mieltä, että tuulivoiman rakentaminen vaikuttaisi alentavasti asuntojen arvoon, niin tällainen retoriikka jäänee tehottomaksi.

Ihmisille tärkeiden paikallisten arvojen, kuten kotiseudun ja luonnon, uhraaminen energiateollisuuden kasvun vuoksi on yksi tyypillinen piirre tuulivoimakeskustelussa (esim. Barry, Ellis & Robinson 2008: 73–75). Tällaisessa keskustelussa on usein läsnä kysymys siitä, onko esimerkiksi maisemahaitat sopiva hinta uusiutuvan energian lisäämisestä (emt). Samankaltainen ajatus on muun muassa esimerkissä 43. Tällaisilla retorisisilla kysymyksillä pyritään johdattelemaan lukija kohti oletettua vastausta eli sitä, että edes uusiutuvan energian lisäämisen vuoksi ei tulisi uhrata näitä mainittuja arvoja.

Näissä retorisissa kysymyksissä on pohjalla ajatus siitä, että tuulivoima-alueilla asuvat ihmiset joutuisivat taistella oikeuksiensa ja asuinolojensa puolesta, ja että tuulivoimayhtiöt polkevat näitä oikeuksia. Samanlaisia teemoja oli nähtävillä etenkin luvussa 4.3 käsitellyssä kontrastiparien ja polarisoinnin retoriikassa. Esimerkkien 42–46 kaltaiset retoriset kysymykset ovat tehokkaita tunteisiin vetoamisen keinoja silloin, kun niissä vedotaan sellaisiin arvoihin, jotka lukija jakaa kirjoittajan kanssa. Tällaisia arvoja voivat olla muun muassa oman asunnon arvo ja rauhallinen ympäristö.

Tämän luvun esimerkeissä, kuten aiemmissakin luvuissa, rakennettiin tuulivoiman ja asuinympäristön keskinäisestä suhteesta hyvin ehdotonta kuvaa. Mikäli tuulivoimaa rakennetaan, tarkoittaa se automaattisesti asuinympäristön tuhoutumista. Tällainen retoriikka on hyvin mustavalkoista, mutta toisaalta se on samalla tyypillistä polarisointia ja tehokas keino vaikuttaa joidenkin lukijoiden tunteisiin. Myös tuulivoimaa puolustavissa teksteissä käytettiin jonkin verran retorisia kysymyksiä, mutta eri tavalla, kuin tuulivoimaa vastustavissa teksteissä.

- (47) Onko mitään luonnonvaraa mikä jakautuisi yhtä tasavertaisesti maapallolla kuin ilma ja tuuli? P7
- (48) Saksan tuulivoima tuottaa 11 prosenttia kaikesta maassa käytetystä sähköstä. Mikä mahtanee olla tilanne 10 tai 20 vuoden kuluttua? I1

Esimerkeissä 47 tai 48 ei varsinaisesti ole havaittavissa tunteisiin vetoavaa kielenkäyttöä tai tunnepitoisia ilmaisuja. Kummassakin esimerkissä kirjoittaja nostaa esiin kysymyksen, joka liittyy energiantuotantoon. Kumpaankin kysymykseen on olemassa oletettu vastaus eli se, jonka suuntaan kirjoittaja haluaa ohjata lukijoiden ajatuksia. Oletettuun vastaukseen sisältyy näkemys tuulivoimasta kannattavana energiamuotona. Vaikka näilläkin retorisisilla kysymyksillä pyritään johdattelemaan lukijoiden ajatuksia, ei tavoitteena kuitenkaan vaikuta olevan varsinaisen tunnereaktion aikaansaaminen.

4.5 Rauhoittelua ja tunteiden hillintää

Edellisissä luvuissa käsiteltiin niitä tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja, joita aineiston teksteissä eniten käytettiin. Näitä keinoja kuitenkin käytettiin lähinnä tuulivoimaa vastustavissa teksteissä. Tässä luvussa käydään läpi vielä erikseen niitä keinoja, joilla tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä pyritään vaikuttamaan lukijan tunteisiin. Näissä teksteissä ei ole samalla tavalla teoreettisen viitekehyksen perusteella nimettävissä olevia retoristen keinojen kategorioita, kuin vastustavissa teksteissä, mutta tunteisiin voidaan vaikuttaa muillakin tavoilla. Yksi näistä tavoista on tunteiden säätely esimerkiksi rauhoittelemalla tai rationalisoimalla (Moisander, Hirsto & Fahy 2016).

- (49) Yhtiöt eivät Tuovisen väitteistä huolimatta kuitenkaan ”valloita” alueita, vaan neuvottelevat maanomistajien kanssa. Maanomistaja voi hyväksyä tarjouksen tai hylätä sen ja halutessaan myös tarjota maataan jollekin toiselle yhtiölle. I2
- (50) YVA-menettelyssä ja kaavoituksessa on molemmissa kuulemiset, joissa huomioidaan asukkaiden ja sidosryhmien mielipiteet hankkeista ja

muokataan hanketta mielipiteiden perusteella. Rakennuslupavaiheessa kuullaan vielä kertaalleen lähinaapureita. I2

Kuten luvussa 4.1.1 todettiin, puhutaan tuulivoimarakentamisesta usein valloituksena aineiston tuulivoimaa vastustavissa teksteissä. Valloituksen, tunkeutumisen ja muiden konfliktiin viittaavien ilmaisujen käyttö onkin suosittua tuulivoimakeskustelussa (Barry, Ellis & Robinson 2008: 77). Esimerkissä 49 pyritään kumoamaan tätä mielikuvaa valloituksesta kertomalla, että tosiasiasa tuulivoimayhtiöt neuvottelevat maanomistajien kanssa ja että maanomistajilla on päätösvalta.

Esimerkissä 50 puolestaan kerrotaan, miten tuulivoimahankkeen suunnitteluprosessissa otetaan huomioon alueen asukkaiden mielipiteet. Tuulivoimaa vastustavien tekstien retoriikassa yhtenä hallitsevana piirteenä oli huoli maanomistajien ja lähialueen asukkaiden oikeuksien puolesta, ja tätä huolta pyrittiin välittämään myös lukijoille. Esimerkeissä 49 ja 50 pyritään päinvastaiseen reaktioon, eli rauhoitteluun. Esimerkeissä luodaan mielikuvaa tuulivoimahankkeen suunnitteluprosessin läpinäkyvyydestä ja siitä, että ihmisillä tosiasiasa on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon. Tällä tavalla voidaan pyrkiä rauhoitteluun ja hillitsemään lukijan tuulivoimahankkeita kohtaan tuntemaa epäluottamusta ja muita negatiivisia tunteita.

- (51) Tuuli tulee voimalalle omin voimin jättämättä hiilijalanjälkeä. Edelleen työnsä tehtyään se poistuu omin voimin, jättämättä jälkeensä muuta kuin sähköä. Ei tuhkaa, savua, kasvihuonekaasuja eikä pienhiukkasia. I30

Esimerkissä 51 korostetaan tuulivoiman ympäristöystävällisyyttä ja sen paremmuutta muihin energiamuotoihin verrattuna. Ilmaisulla kuten ”tuuli tulee omin voimin” ja ”se poistuu” tuulesta puhutaan ikään kuin se olisi elollinen asia, joka itse tulee voimalaan ja poistuu voimalasta. Kyse on personifikaatiosta, eli jollekin elottomalle asialle annetaan elollisen ominaisuuksia (Varis 1998: 108). Päästöttömyys ja pieni hiilijalanjälki ovat nykyisessä energiakeskustelussa arvostettuja ja tavoiteltuja ominaisuuksia. Kuvaamalla tuulivoimaa tällaisin attribuutein voidaan pyrkiä lisäämään ihmisten luottamusta tuulivoimaan.

- (52) Kauneus on tietysti katsojan silmissä, mutta itse en pidä maisemaa pilattuna. Samalla kun toimimme ilmastonmuutosta vastaan, voimme hankkia maakuntaan huomattavia ulkomaisia ja kotimaisia pääomasijoituksia, kiinteistöverotuloja, maanvuokratuloja ja työpaikkoja tuulivoimateollisuuteen. I2

Monet aiemmin luvussa 4 esitellyistä retorisisista keinoista korostivat tuulivoimaa vastustavissa teksteissä tuulimyllyjen maisemaan sopimatonta ulkonäköä. Esimerkissä 52 nähdään erilainen näkemys asiaan, sillä kirjoittajan mielestä myllyt eivät pilaa maisemaa. Lisäksi luotellessaan tuulivoiman hyviä puolia kirjoittaja mainitsee joitain yleisesti jaettuja arvoja, kuten ilmastonmuutosta vastaan toimimisen ja työllisyyden parantamisen. Siinä missä tuulivoimaa vastustavissa teksteissä tiettyjä arvoja käytettiin herättelemään negatiivisia tunteita tuulivoimaa kohtaan, käytetään niitä tässä tapauksessa luomaan positiivisia mielleyhtymiä. Samaan tapaan kuin esimekissä 51, myös esimerkissä 52 pyritään näiden arvojen avulla saamaan lukija näkemään tuulivoima positiivisena asiana.

- (53) Tuulivoimalat ovat asia, jota yhteiskunnan pitäisi voimakkaasti tukea ja kannustaa käyttämään luonnon antamaa uusiutuvaa energiaa. Siihen ei tule asettaa yhtään kapulaa rattaisiin. Samalla rakennamme yhdessä itsellemme myös kriisivalmiutta. P7

- (54) Energiaomavaraisuus on tärkeä turvallisuustekijä. P33

Esimerkeissä 53 ja 54 mainitaan kriisivalmius ja turvallisuus. Vastustavien tekstien retoriikassa on rakennettu mielikuvaa tuulivoimasta nimenomaan kriisien aiheuttajana ja turvallisuusuhkana, mutta näissä esimerkeissä tuulivoimaan liitetään sellaisia ominaisuuksia kuin energiaomavaraisuus ja turvallisuus. Yksi tehokas motivaattori, jolla ihmiset saadaan toimimaan ympäristöongelmien ratkaisemiseksi, on vedota heille tärkeisiin asioihin kuten terveyteen tai turvallisuuteen (Moser & Dilling 2011: 165). Näissä esimerkeissä tuulivoimasta rakennetaan mielikuvaa juurikin turvallisuuden lisääjänä.

Esimerkissä 53 kirjoittaja puhuu kriisivalmiuden yhdessä rakentamisesta, ja tällä tavoin luodaan mielikuvaa jonkin yhteisen edun puolesta toimimisesta. Samankaltaista mennekeä rakennettiin paljon tuulivoimaa vastustavissa teksteissä, mutta samaa keinoa voidaan käyttää myös tuulivoiman puolesta argumentoidessa. Esimerkeistä välittyy ajatus siitä, miten tuulivoima tulisi nähdä tärkeänä tekijänä energiaomavaraisuudessa ja kriisivalmiudessa, ja että tätä näkemystä tulisi kaikkien yhdessä tukea.

- (55) Tuulivoimalat eivät myöskään ole uhka lintujen ja lepakkojen populaatioille, jos vaan tuulivoimalat sijoitetaan alueille, joissa näitä eläimiä on vähän. P33

Yksi yleisimmistä teemoista tuulivoimaa vastustavien tekstien retoriikassa oli huoli tuulivoiman vaikutuksista eläimiin. Esimerkissä 55 puolestaan on nähtävissä, miten tuulivoimaa puolustavissa teksteissä voidaan vastata näihin huoliin. Esimerkissä kirjoittaja selittää, että tuulivoimalat voidaan sijoittaa niin, että niistä ei ole haittaa eläimille. Tällä tavalla voidaan rauhoitella lukijan tunteita ja rationalisoida hänen suhtautumistaan asiaan. Tuulivoimaa vastustavissa teksteissä tuulivoiman ja luonnon suhteesta rakennettiin hyvin ehdotonta ja toisensa poissulkevaa mielikuvaa. Esimerkissä 55 kuitenkin luodaan kuvaa siitä, miten tuulivoimarakentaminen ja ympäristön edun ajattelu voivat olla olemassa samanaikaisesti.

Kuten tässä tutkimuksessa on jo aiemmin todettu, on ympäristön ja teollisuuden välille luotu energiakeskustelussa tyypillisesti voimakasta vastakkainasettelua. Uutena näkemyksenä energia- ja ympäristökeskusteluun on kuitenkin tuotu ajatus siitä, että kahta vastakkaista osapuolta yhdistää yhteinen arvomaailma. Eriävistä intresseistä huolimatta kahdella osapuolella voi olla yhteinen näkemys siitä, millainen on hyvä yhteiskunnallinen toimija ja millaisia ovat yleisesti hyväksytyt arvot ja perusoletukset (Joutsenvirta 2006: 239–241). Sen sijaan, että taloudellinen etu ja ympäristönsuojelu nähtäisiin toisensa poissulkevinä asioina, pyrkii tämä uusi näkemys sitomaan toisiinsa ympäristönsuojelun ja taloudellisen kasvun (Väliverronen & Hellsten 2000: 4).

Esimerkissä 55 voidaan nähdä tällaista ympäristön ja taloudellisen edun yhdistävää ajattelua. Kirjoittaja argumentoi tuulivoiman puolesta, mutta samalla tekstistä on nähtävissä ympäristön huomioon ottaminen. Jos tuulivoiman kannattajat ja sen vastustajat mielletään kahdeksi vastakkaiseksi puoleksi, niin esimerkissä 55 on nähtävissä kummankin ryhmän jakamia yhteisiä arvoja ja perusoletuksia, joita ovat juurikin ympäristönsuojelu ja eläinten huomioon ottaminen tuulivoimasuunnittelussa. Tällaisella retoriikalla voidaan tehokkaasti vaikuttaa lukijan tunteisiin rauhoittamalla ja rationalisoimalla.

Tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä ei siis juurikaan ollut havaittavissa niitä tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja, jotka esiteltiin luvussa 3. Teksteissä oli havaittavissa ainoastaan muutamia näistä keinoista, ja niiden esimerkit käytiin läpi lukujen 4.1.4 ja 4.4 lopussa. Voidaan siis todeta, että tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä lukijan tunteisiin vedottiin eri tavoilla, kuin tuulivoimaa vastustavissa teksteissä. Myönteisissä teksteissä tunteisiin vetoaminen tapahtui lähinnä rauhoittamalla ja rationalisoimalla. Teksteissä otettiin kantaa sellaisiin asioihin, joita tuulivoimaa vastustavissa teksteissä on tuotu esiin ja pyrittiin vähentämään lukijan huolta näitä asioita kohtaan. Teksteissä luotiin mielikuvaa niin sanotuista turhista uhkakuvista, jotka ovat valloillaan tuulivoimakeskustelussa. Näitä uhkakuvia pyrittiin purkamaan tuomalla esiin tuulivoiman positiivisia puolia ja rakentamalla mielikuvaa tuulivoimarakentamisesta prosessina, jossa ihmisten mielipiteet otetaan huomioon.

4.6 Yhteenveto

Analyysin tuloksena aineistosta löytyneet tunteisiin vetoavan retoriikan keinot voitiin jakaa neljään kategoriaan: metaforat, hyperbolat ja ääri-ilmaisut, kontrastiparit ja polarisointi sekä retoriset kysymykset. Analyysissä käsiteltiin myös joitain sellaisia tunteisiin vetoamisen keinoja, joita ei voitu luokitella edellä mainittuihin kategorioihin. Suurin osa tunteisiin vetoavan retoriikan keinoista oli niissä aineiston teksteissä, joissa tuulivoimaan suhtauduttiin vastustaen.

Metaforia käytettiin tuulivoimaa vastustavissa teksteissä kuvaamaan tuulivoimaa energiamuotona, tuulivoimayhtiöitä, tuulivoiman rakentamista sekä itse tuulimyllyjä. Metaforat voitiin luokitella kategorioihin sen perusteella, minkä aihealueen sanastoa niissä käytettiin. Näitä kategorioita olivat sota tai valloitus, peli tai taloudellinen etu, apokalyptinen tuho tai ympäristötuho, suuri koko tai hirviö sekä sairaus tai tauti.

Sodan ja taistelun metaforilla rakennettiin mielikuvaa siitä, että tuulivoimayhtiöitä vastaan ei tavallinen ihminen voi taistella, ja että tuulivoimayhtiöt valloittavat maa-alueet ja näiden alueiden asukkaat joutuvat alistua tämän valloituksen edessä. Apokalyptiseen tuhoon ja ympäristötuhoon liittyvillä metaforilla rakennettiin voimakasta vastakkainasettelua teollisuuden ja luonnon välille. Tuulivoimaa pelinä tai taloudellisen edun tavoitteluna kuvaavilla metaforilla rakennettiin kuvaa tuulivoimasta epävarmana energiamuotona ja niillä luotiin myös vastakkainasettelua asukkaiden ja tuulivoimayhtiöiden välille. Suurta ja hirviömäistä ulkomuotoa korostavilla metaforilla pyrittiin rakentamaan mielikuvaa suurista, maisemaan sopimattomista tuulimyllyistä. Viimeinen kategoria, sairauden ja taudin metaforat, kuvasivat tuulivoimaa sairauden aiheuttajana.

Aineistossa käytetyillä metaforilla voitiin pyrkiä vaikuttamaan lukijan tunteisiin monella tavalla. Niillä voitiin pyrkiä herättämään lukijassa esimerkiksi turhautumista tai vihaa tuulivoimayhtiöiden toimintaa kohtaan sekä myötätuntoa niitä ihmisiä kohtaan, jotka kokevat kärsivänsä tuulivoimahankkeiden vuoksi.

Hyperbolia ja ääri-ilmaisuja käytettiin tuulivoimaa vastustavissa teksteissä korostamaan tuulivoiman oletettuja negatiivisia vaikutuksia. Korostettavia ja liioiteltavia asioita olivat muun muassa tuulivoimaloiden koko, niiden ympäristövaikutusten mittasuhteet sekä tuulivoimahankkeiden vaikutukset lähialueiden asukkaihin. Hyperbolilla ja ääri-ilmaisuilla rakennettiin tuulivoiman oletetuista negatiivisista vaikutuksista hyvin ehdotonta kuvaa ja pyrittiin herättämään lukijoissa esimerkiksi myötätuntoa ja huolta.

Kontrastipareilla ja polarisoinnilla luotiin tuulivoimaa vastustaviin teksteihin vastakkainasettelua. Yleisimmät osapuolet tässä vastakkainasettelussa olivat luonto ja teollisuus, päättäjien etu tai taloudellinen etu ja asukkaiden oikeudet sekä perinteinen hyvän ja pahan vastakkainasettelu. Yksittäisten kontrastiparien kautta teksteihin rakentui vahvaa polarisointia, eli vaikutelmaa kahdesta vastakkaisesta puolesta. Sitä puolta, jota kirjoittajat edustavat, kuvattiin positiivisilla attribuuteilla, kuten rauhallisuus, hyvinvointi, elinvoima ja luonnonläheisyys. Vastakkaiseen puoleen liitettiin negatiivisia merkityksiä, kuten suurteollisuus, melu ja vastuuttomuus. Kirjoittajat pyrkivät vetoamaan lukijoiden tunteisiin muun muassa siten, että lukija kokisi huolta maisemien ja luonnon puolesta ja kokisi sympatiaa tuulivoima-alueilla asuvia ihmisiä kohtaan, tai kokisi turhautumista tuulivoimarakentamista kohtaan.

Retorisilla kysymyksillä pyrittiin usein johdattelemaan lukijan ajatukset kohti kirjoittajan näkemystä tuulivoiman haitallisuudesta. Kysymyksissä nostettiin usein esiin ihmis- ja ympäristöarvot, oikeudenmukaisuus ja kotiseutu-arvot. Kuten muillakin retorisisilla keinoilla, myös retorisisilla kysymyksillä rakennettiin tuulivoiman ja ympäristön suhteesta hyvin mustavalkoista ja toisensa poissulkevaa mielikuvaa.

Kaikilla näillä retorisisilla keinoilla pyrittiin siis vaikuttamaan lukijan tunteisiin herättelemällä muun muassa myötätuntoa ja huolta tuulivoima-alueiden asukkaita kohtaan sekä vihaa tai turhautumista tuulivoimayhtiöitä kohtaan. Tällainen retoriikka kuitenkin lienee tehokasta lähinnä silloin, jos lukija suhtautuu tuulivoimaan jo valmiiksi epäilevästi tai kriittisesti. Mikäli lukija ei ole kirjoittajan kanssa yhtä mieltä tuulivoiman oletetuista haittavaikutuksista, eivät nämä retoriset keinot välttämättä vaikuta hänen tunteisiinsa.

Niissä aineiston teksteissä, joissa tuulivoimaan suhtauduttiin myönteisesti, käytettiin erilaisia tunteisiin vaikuttamisen keinoja kuin vastustavissa teksteissä. Nimettävissä olevien retoristen keinojen sijaan myönteisissä teksteissä pyrittiin vaikuttamaan lukijan tunteisiin muun muassa rauhoittelemalla ja rationalisoimalla. Teksteissä oli paljon informatiivista sisältöä esimerkiksi tuulivoiman suunnitteluprosessista, ja tällä tavalla

pyrittiin luomaan mielikuvaa prosessin läpinäkyvyydestä ja siitä, että ihmisten mielipiteet otetaan huomioon. Myös lukijoiden huolta tuulivoiman ympäristövaikutuksia kohtaan pyrittiin hillitsemään. Tuulivoimaan liitettiin teksteissä positiivisia arvoja, kuten ilmastonmuutoksen torjuminen, työllisyyden parantaminen ja turvallisuus. Myönteisissä teksteissä tuotiin myös esiin ajattelutapaa, jossa vastakkainasettelun sijaan ympäristönsuojelu ja talous voidaan yhdistää.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millä tavalla tunteisiin vetoavaa retoriikkaa käytetään tuulivoimaa vastustavissa ja puolustavissa mielipidekirjoituksissa. Tutkimuksessa tarkasteltiin, millä tavalla kirjoituksissa kuvataan tuulivoimaa ja millaisia merkityksiä siihen liitetään. Aineistona oli yhteensä 64 mielipidekirjoitusta, jotka kerättiin kahdesta maakuntalehdestä, Pohjalaisesta ja Ilkasta. Näistä mielipidekirjoituksista 54 oli sellaisia, joissa suhtauduttiin tuulivoimaan kielteisesti ja ainoastaan 10 sellaisia, joissa suhtautuminen oli myönteinen. Tuulivoimaan kielteisesti suhtautuvista teksteistä valtaosassa oli näkyvästi esillä ympäristö ja siihen kohdistuvat huolet.

Tuulivoimaan kielteisesti suhtautuvien mielipidekirjoitusten määrästä ei kuitenkaan kannata tehdä johtopäätöksiä siitä, miten suuri osuus ihmisistä vastustaa tuulivoimaa. Lukumäärästä voidaan kuitenkin päätellä se, että kenties ihmiset ovat aktiivisempia silloin, kun he vastustavat jotain asiaa ja kenties yleisönosastot ovat juuri tällaiseen tarkoitukseen suosittu foorumi. Tätä päätelmää tukevat aiemmat tutkimustulokset siitä, että ympäristöasioihin liittyvät tunnepitoiset mielipidekirjoitukset ovat usein kritisoivia (esim. Arjoranta, Hirsjärvi, Kovala, Ruotsalainen & Saresma 2017). Aineiston keruu kohdistettiin lehtien verkkosivuilta löytyviin mielipidekirjoituksiin, joten aineistosta puuttuu ne kirjoitukset, jotka on julkaistu vain printtilehdessä. Tämä ei kuitenkaan liene merkittävää tutkimuksen tulosten kannalta, sillä aineiston koko oli riittävä, jotta siitä voitiin havaita tuulivoimakeskustelussa toistuvat piirteet.

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski sitä, millaisia tunteisiin vetoavan retoriikan keinoja aineiston kirjoituksissa käytetään. Niistä aineiston teksteistä, joissa tuulivoimaan suhtauduttiin kielteisesti, oli havaittavissa neljän tyyppisiä retorisia keinoja. Ympäristö ja siihen liittyvät huolet nousivat hallitsevana teemana esiin kaikissa näistä retorisista keinoista.

Metaforat olivat yksi tuulivoimaa vastustavissa kirjoituksissa eniten käytetyistä tunteisiin vetoavan retoriikan keinoista. Näistä metaforista voitiin hahmottaa ympäristökeskustelulle tyypillisiä teemoja, kuten apokalyptiikan ja ympäristötuhon uhkakuvia sekä sodan ja valloituksen sanastoa (vrt. Barry ym. 2008: 77, Renzi ym. 2017: 632–635). Nämä samat teemat toistuivat läpi aineiston myös muissa retorisisissa keinoissa. Huomioitavaa metaforien teemoissa oli se, miten ne vaihtelivat hieman sen perusteella, miltä vuodelta aineiston tekstit olivat. Tuulivoimarakentamista sodan ja valloituksen sanoin kuvaavat metaforat olivat yleisiä erityisesti aineiston vanhemmissa teksteissä. Syynä tälle lienee se, että tuulivoiman ollessa vielä verrattain uusi energiamuoto Suomessa ja monien hankkeiden ollessa vasta suunnitteluvaiheessa, suhtautuivat ihmiset näihin hankkeisiin epäillen ja jopa peläten. Aiemmissa tutkimuksissa tällaiseen retoriikkaan on liitetty tuulivoiman kuvaaminen ulkomaisena, vieraana ja sitä kautta kotiseutua uhkaavana (Barry ym. 2008: 78). Tuulivoimayrityksistä monilla on ulkomainen alkuperä, joten tämä lienee yksi syy tuulivoimaa ”ulkopuolisena tunkeutujana” kuvaavaan retoriikkaan.

Eräs sodan ja taistelun kategoriaan kuuluva metafora, tuulivoimapakolainen, alkoi kuitenkin esiintyä aineiston teksteissä paljon myöhemmin. Ilmaisua käytettiin aineiston teksteissä ensimmäisen kerran vasta vuonna 2016, jolloin useita tuulivoimahankkeita oli jo rakennettu. Metaforaa käytettiin kuvaamaan sellaisia ihmisiä, jotka kokevat tuulivoiman niin häiritseväksi, että he joutuvat lähtemään kodeistaan. Kyseisen metaforan muodostumiseen lienee vaikuttanut myös vuosien 2014 ja 2015 aikana Euroopassa alkanut ja näkyvästi mediassa esillä ollut pakolaiskriisi, joten metafora on siinä mielessä aikaan ja kulttuuriin sidonnainen (vrt. Kakkuri-Knuuttila 2007: 260).

Yksi metaforien kategorioista, sairaus ja tauti, esiintyi aineiston teksteissä vasta vuodesta 2016 lähtien. Tämä voidaan liittää tuulivoiman infraäänistä käytävään keskusteluun, joka on tuulivoimakeskustelussa suhteellisen tuore näkökulma. Infraäänistä alettiin puhumaan aineiston kirjoituksissa juurikin vuonna 2016. Näiden havaintojen pohjalta voidaan hahmottaa, millä tavalla teksteissä käytetyt metaforat heijastavat sen hetkistä tuulivoimasta käytävää keskustelua ja sen erityispiirteitä, sekä

ihmisten suhtautumista. Apokalyptiikka ja sota kuvastavat ihmisten pelokkaita ja huolestuneita asenteita suhteellisen uutta energiamuotoa kohtaan. Pakolaisuus ja sairaus puolestaan peilaavat ihmisten epäluottamusta ja kritiikkiä rakennettuja tuulivoimahankkeita ja niiden mahdollisia haittavaikutuksia kohtaan.

Tuulivoimaa vastustavista teksteistä yhtenä hallitsevana piirteenä nousi esiin tuulivoiman mahdollisten haittavaikutusten kuvaaminen ehdottomina ja peruuttamattomina. Lisäksi ympäristön ja teollisuuden, eli tässä tapauksessa tuulivoiman, suhdetta kuvattiin toisensa poissulkevana ja jopa mustavalkoisena. Tällaista mielikuvaa rakennettiin teksteissä paitsi metaforien avulla, myös erityisesti hyperbolien ja ääri-ilmaisujen avulla. Näillä retorisisilla keinoilla korostettiin ja suurenneltiin tuulivoiman haittavaikutuksia ja niiden mittasuhteita. Hyperbola on tehokas tunteisiin vetoamisen keino, sillä se korostaa juurikin tunteita järkeen verrattuna (Ritter 2010: 2). Tuulivoimahankkeen kuvaaminen ”elämän loppuna” tai tuulivoiman nimittäminen ”tuhoisimmaksi energiamuodoksi” ovat voimakkaasti tunteisiin vetoavia ilmaisuja, vaikka järjellä ajateltuna ilmaisut tunnistaakin liioitteluksi. Teollisuuden ja ympäristön välisen suhteen ehdottomuutta luotiin aineistossa myös kontrastipareilla. Teollisuuden ja kotiseudun, päättäjien edun ja asukkaiden oikeuksien sekä tuulivoimayhtiöiden taloudellisen hyödyn ja asukkaiden oikeuksien väliset vastakkainasettelut olivat läsnä suuressa osassa aineiston tuulivoimaa vastustavista teksteistä. Samankaltaisia teemoja otettiin esiin myös retoristen kysymysten avulla.

Kaikkien näiden retoristen keinojen yhteisvaikutuksesta aineiston tuulivoimaa vastustaviin teksteihin rakentui voimakasta polarisointia. Havainto ei ollut yllättävä, sillä polarisointi on suosittu retorinen keino etenkin poliittisessa keskustelussa (vrt. King & Anderson 1971), johon tuulivoimakeskustelukin osittain kuuluu. Aineiston teksteissä muodostui mielikuva kahdesta vastakkaisesta puolesta. Toisella puolella ovat tuulivoimayhtiöt ja tuulivoimaa kannattavat päättäjät, joihin liitettiin mielikuvia epäoikeudenmukaisuudesta, ahneudesta, ympäristöarvojen polkemisesta ja vastuuttomuudesta. Vastakkainen puoli koostui niistä ihmisistä, jotka asuvat tuulivoimahankkeiden läheisyydessä tai muuten vaan uskovat tuulivoiman olevan

haitallista. Tämä puoli nähtiin altavastajaan roolissa ja heille pyrittiin rakentamaan yhteistä päämäärää ja yhteistä vihollista. Me-hengen luominen ja yhteisen vihollisen korostaminen onkin yksi polarisoinnin tunnistettavimmista piirteistä (esim. King & Anderson 1971).

Aineiston tuulivoimaa vastustavien tekstien retorisisissa keinoissa vaikuttaisi olevan taustalla perustavanlaatuiset kysymykset oikeudenmukaisuudesta, epäluottamuksesta päättäjiä kohtaan ja jopa klassisesta hyvän ja pahan asetelmasta. Tällaiset teemat lienevät tärkeitä jokaiselle ihmiselle, joten niiden käyttäminen retoristen keinojen pohjana on osa tehokasta tunteisiin vetoamista. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että tunneside johonkin asiaan yleensä lisää ihmisen motivaatiota toimia tämän asian puolesta verrattuna siihen, että hänellä olisi vain järkiperusteita (esim. Roeser 2012: 1034). Sen lisäksi, että ihminen kokee asian vaikuttavan häneen itseensä, toimii myötätunto toisia kohtaan usein tehokkaana motivaattorina (Lockwood 2016: 737). Ihmisen kokema myötätunto esimerkiksi toisten kokeman epäoikeudenmukaisuuden vuoksi saattaa olla tehokas keino saada tämä ihminen toimimaan tuulivoimaa vastaan.

Tuulivoiman uhkakuvista ja peruuttamattomista vaikutuksista puhuminen saattaa kuitenkin välillä olla enemmän pelolla ja uhkalla motivointia kuin myötätunnon ja huolen herättelyä. Pelon käyttäminen motivaattorina ei välttämättä ole tehokasta, sillä liiallinen pelottelu voidaan tunnistaa juurikin tarkoitukselliseksi liioitteluksi (vrt. Moser & Dilling 2011: 165). Yleisesti ottaen myös liiallinen kärjistyminen ja asioiden mittasuhteiden liioittelu saattaa olla epäuskottavaa ja jopa koomista, jolloin sen retorinen tehokkuus vähenee.

Tämän tutkimuksen luvussa 2.3 tuotiin esiin näkemys tunteiden tärkeästä asemasta päättelyssä ja moraalisisessa arvioinnissa. Joissain tilanteissa tunteet voivat ohjata ihmistä kohti moraalisesti oikeaa vaihtoehtoa verrattuna siihen, mikä järjellä ajateltuna olisi hyvä ratkaisu (Roeser 2012: 1035). Ihminen saattaa esimerkiksi pitää tuulivoiman kannattamista loogisesti ajateltuna hyvänä vaihtoehtona, mutta lukiessaan tuulivoimaa vastustavan tekstin joka herättää hänessä myötätuntoa, saattaa hän muuttaa kantaansa.

Tämä lienee juuri se lopputulos, mihin tuulivoimaa vastustavien tekstien kirjoittajat retoriikallaan pyrkivät. Lopputulos saattaa kuitenkin olla myös päinvastainen. Ihminen voi kokea, että uusiutuvan energian lisääminen ja sitä kautta ilmastonmuutoksen hidastaminen ja ylipäänsä fossiilisten polttoaineiden vähentäminen on moraalisesti oikea vaihtoehto, jolloin tuulivoimaa vastustavien tekstien retoriikka ei hänen kohdallaan toimi.

Toinen tutkimuskysymys koski retoristen keinojen käytön eroavaisuuksia tuulivoimaa vastustavissa ja puolustavissa kirjoituksissa. Muutamaa yksittäistapausta lukuun ottamatta aineiston tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä ei käytetty samanlaisia retorisia keinoja, kuin kielteisissä teksteissä. Sen sijaan, että olisi aktiivisesti pyritty aiheuttamaan tunnereaktiota, pyrittiin tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä pikemminkin hillitsemään ja rauhoittelemaan lukijoiden tunteita (vrt. Moisander ym. 2016). Tekstit olivat sisällöiltään informatiivisempia kuin tuulivoimaa vastustavat, ja tunteisiin vaikuttaminen tapahtui ikään kuin rivien välissä. Teksteissä ei käytetty kovinkaan tunnepitoista kieltä tai ilmaisuja, vaan tunteisiin vaikuttaminen tapahtui muun muassa kertomalla faktoja tuulivoimahankkeiden vaiheista. Tuulivoimaan myönteisesti suhtautuvissa teksteissä kielenkäyttö ei siis ollut yhtä selkeästi paatoksellista, kuin tuulivoimaa vastustavissa.

Yksi selkeä eroavaisuus vastustavien ja puolustavien tekstien välillä liittyi siihen, mitä asioita teksteissä kuvattiin. Tuulivoimaa vastustavissa teksteissä retorisia keinoja käytettiin kuvaamaan niin tuulivoimaa energiamuotona, tuulimyllyjä, tuulivoimayhtiöitä kuin tuulivoimamyönteisiä päättäjiäkin, ja näihin kaikkiin ladattiin negatiivisia merkityksiä. Tuulivoimaa puolustavissa teksteissä puolestaan käsiteltiin lähes poikkeuksetta ainoastaan tuulivoimaa energiamuotona.

Eroavaisuuksista puhuttaessa voidaan siis yleisesti todeta, että tuulivoimaa vastustavia tekstejä on lukumäärältään enemmän ja niissä pyritään aktiivisemmin vaikuttamaan lukijan tunteisiin, kuin myönteisissä. Myönteisissä teksteissä kielenkäyttö on kauttaaltaan suhteellisen neutraalia, kun taas vastustavat tekstit ovat voimakkaan

paatoksellisia ja jopa kärjistyneitä. Suuren lukumäärän ja kärjistyksen syitä pohdittaessa saattaa tehdä hätäisen – ja kenties virheellisen – johtopäätöksen siitä, että tekstien kirjoittajat haluaisivat estää uusiutuvan energian rakentamisen. Sen sijaan yhtenä syynä tuulivoimaa vastustavan retoriikan paatoksellisuuteen voidaan pitää sitä, että kirjoittajat kokevat tuulivoimarakentamisen uhkaavan heille tärkeitä arvoja, kuten omaa asuntoa, kotiseutua ja puhdasta luontoa. Yhtenä tavoitteena tekstien kirjoittajilla voikin olla näiden yhteisten arvojen esiintuominen ja ylläpitäminen energiakeskustelussa. Tuulivoimakeskustelussa onkin yleisesti nostettu esille kysymys paikallisten arvojen uhraamisesta yhteisen edun vuoksi (esim. Barry ym. 2008). Tällaisten paikallisten arvojen kuten kotiseudun, maaseudun rauhallisuuden tai puhtaan luonnon lisäksi ihmisten suhtautumiseen saattaa vaikuttaa pelko vieraasta uhkasta (emt). Tuulivoimayhtiöt ovat usein ulkomaisia, ja niiden koetaan uhkaavan omaa kotiseutua.

Ympäristöasioissa yleensäkin ihmisten motivaatiota toimia lisää tunneside johonkin asiaan (esim. Roeser 2012, Moser & Dilling 2011). Kotiseudun ja oman asuinalueen puolustaminen ulkopuoliselta uhkalta, oli tämä uhka todellinen tai ei, saattaa tuntua ihmisille tärkeämmältä taistelulta kuin esimerkiksi ilmastonmuutosta vastaan taistelu. Kuten tässä tutkimuksessa on muutamaan otteeseen tuotu esiin, koetaan ilmastonmuutoksen kaltaiset globaalit ympäristöuhkat edelleen hieman kaukaisina ja abstrakteina (ks. esim. Väliverronen 1997: 191).

Tässä tutkimuksessa on tuotu pariin otteeseen esiin näkemys siitä, miten vastakkainasettelun sijaan ympäristökeskustelussa on alkanut näkyä yhteisiin arvoihin perustuvaa keskustelua sekä taloudellisen kasvun ja ympäristönsuojelun yhdistämistä (Joutsenvirta 2006, Väliverronen & Hellsten 2000). Onko tällaisia piirteitä havaittavissa tuulivoimasta käytävässä keskustelussa? Tuulivoimaa vastustavissa kirjoituksissa on läsnä voimakas vastakkainasettelu, ja tilaa yhteisille arvoille pohjautuvalle keskustelulle ei juurikaan ole. Taloudellisen kasvun ja ympäristönsuojelun yhdistämistä on kuitenkin havaittavissa jonkin verran tuulivoimaa puolustavissa teksteissä, sillä niissä argumentoitiin tuulivoiman rakentamisen puolesta, mutta otettiin huomioon ympäristön säilyttäminen.

Valtaosa tuulivoimaa koskevista kirjoituksista kuitenkin on siihen kielteisesti suhtautuvia, joten sen vuoksi yleisvaikutelma tuulivoimakeskustelusta on voimakkaan polarisoitunut. Toisaalta, tuulivoima energiamuotona on edelleen suhteellisen uusi, joten kenties sen vuoksi myöskään siitä käytävä keskustelu ei ole vielä omaksunut tätä uutta näkemystä. Potentiaalia sille kuitenkin olisi, sillä loppujen lopuksi tuulivoiman vastustajien ja sen puolustajien jakamat arvot ovat hyvin lähellä toisiaan.

LÄHTEET

- Arjoranta, Jonne, Irma Hirsjärvi, Urpo Kovala, Maria Ruotsalainen & Tuija Saresma (2017). Turvetta tupaan: faktat, valheet ja affektiivinen vastaanotto Turveinfo-mainoskampanjassa. *Media & viestintä* 40: 3–4, 76–99.
- Barry, John, Geraint Ellis & Clive Robinson (2008). Cool Rationalities and Hot Air: A Rhetorical Approach to Understanding Debates on Renewable Energy. *Global Environmental Politics* 8: 2, 67–98.
- Baum, Matthew A. (2008). New Media and the Polarization of American Political Discourse. *Political Communication* 25: 4, 345–365.
- Burgers, Christian, Britta Brugman, Kiki Renardel de Lavalette & Gerard Steen (2016). HIP: A Method for Linguistic Hyperbole Identification in Discourse. *Metaphor and Symbol* 31: 1, 163–178.
- Cameron, Lynne & Robert Maslen (2010). *Studies in Applied Linguistics: Metaphor Analysis: Research Practive in Applied Linguistics, Social Sciences and the Humanities*. Equinox Publishing Ltd.
- Carston, Robyn & Catherine Wearing (2015). Hyperbolic language and its relation to metaphor and irony. *Journal of Pragmatics* 79: 79–92.
- Claridge, Claudia (2011). *Hyperbole in English: A Corpus-based Study of Exaggeration*. Cambridge University Press.
- Djerf-Pierre, Monika, John Cokley & Louise J. Kuchel (2015). Framing Renewable Energy: A Comparative Study of Newspapers in Australia and Sweden. *Environmental Communication* 10: 5, 634–655.
- Energiateollisuus (2017). Tuulivoima. [online]. Saatavilla: https://energia.fi/perustietoa_energia-alasta/energiantuotanto/sahkontuotanto/tuulivoima
- Energiateollisuus (2018). Uusiutuva energia. [online]. Saatavilla: https://energia.fi/energiateollisuuden_edunvalvonta/energiapolitiikka/uusiutuva_energia
- Habermas, Jurgen (2004). *Julkisuuden rakennemuutos. Tutkimus yhdestä kansalaisyhteiskunnan kategoriasta*. Suomentanut Veikko Pietilä. Tampere: Vastapaino.
- Harpine, William D. (2001). Bryan's "a cross of gold": The rhetoric of polarization at the 1896 democratic convention. *Quarterly Journal of Speech* 87: 3, 291–304.

- Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (2007). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hoewe, Jennifer & Lee Ahern (2017). First-Person Effects of Emotional and Informational Messages in Strategic Environmental Communication Campaigns. *Environmental Communication* 11:6, 810–820.
- Hokkanen, Pekka (2004). *Kansalaiskeskustelu lisäydinvoimasta – mielipidekirjoitukset osallistumiskanavana*. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Saatavilla: http://ktm.elinar.fi/ktm_jur/
- Jokinen, Arja (1999). Vakuuttavan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen. Teoksessa: Jokinen, Arja, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino. 126–159.
- Joutsenvirta, Maria (2006). *Ympäristökeskustelun yhteiset arvot. Diskurssianalyysi Enson ja Greenpeacen ympäristökirjoituksista*. Helsingin kauppakorkeakoulu.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (2000). Retoriikka. Teoksessa: Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (toim.). *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus. 233–272.
- King, Andrew & Floyd Douglas Anderson (1971). Nixon, Agnew, and the "Silent Majority": A Case Study in the Rhetoric of Polarization. *Western Speech* 35: 4, 243–255.
- Koivunen, Anu (2008). Affektin paluu? Tunneongelma suomalaisessa mediatutkimuksessa. *Tiedotustutkimus* 31: 3, 5–24.
- Kuronen, Timo (2000). *Kansalaiskeskustelun edellytykset ja mahdollisuudet tietoverkkojen aikakaudella*. Tampereen yliopisto.
- Laihian kunta (2017). Kunnanhallituksen pöytäkirja 26.6.2017, § 216.
- Laitinen, Jemina (2014). "Kannatan tuulivoimaa, mutta en omalle takapihalleni". *Asukkaiden asennoitumisesta tuulipuistohankkeisiin*. Aluetieteen pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Lockwood, Alex (2016). Graphs of grief and other green feelings: the uses of affect in the study of environmental communication. *Environmental Communication* 10:6, 734–748.
- Luhmann, Niklas (1988). *Ekologinen kommunikaatio*. (Ökologische Kommunikation, kääntänyt Sam Krause ja Seppo Raiski). Helsinki: Gaudeamus.
- Marsen, Sky (2006). *Communication studies*. New York: Palgrave Macmillan.

- Ming-Chiu Wong, Steven & Foong Ha Yap (2015). "Did obamacare create new jobs?" – An analysis of Mitt Romney's use of rhetorical questions in the 2012 US presidential election campaign. *Text & Talk* 35: 5, 643–668.
- Moisander, Johanna K., Heidi Hirsto & Kathryn M. Fahy (2016). Emotions in Institutional Work: A Discursive Perspective. *Organization Studies* 37: 7, 963–990.
- Moser, Susanne C. & Lisa Dilling (2011). Communicating Climate Change: Closing the Science-Action Gap. *The Oxford Handbook of Climate Change and Society*. Oxford University Press.
- Palonen, Kari & Hilikka Summa (1996). *Pelkkää retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Tampere: Vastapaino.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, Veikko (2001). Yleisönosasto ja internet keskusteluareenoina. *Tiedotustutkimus* 24: 2, 18–33.
- Pohjanmaan liitto (2017). Vaihemaakuntakaava 2. [online]. Saatavilla: <http://www.obotnia.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/vaihekaava-2/>
- Renberg, Bo (2007). *Retorikanalys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Renzi, Barbara Gabriella, Matthew Cotton, Giulio Napolitano & Ralf Barkemeyer (2017). Rebirth, Devastation and Sickness: Analyzing the Role of Metaphor in Media Discourses of Nuclear Power. *Environmental Communication* 11: 5, 624–640.
- Ritter, Joshua R. (2010). *Recovering Hyperbole: Re-Imagining the Limits of Rhetoric from an Age of Excess*. Georgia State University.
- Roeser, Sabine (2012). Risk Communication, Public Engagement, and Climate Change: A Role for Emotions. *Risk Analysis. An International Journal*, 32: 6, 1033–1040.
- Siekkinen, Essi (2011). *Kansalaiskeskustelu sanomalehtien verkkosivuilla. Sosiaalipolitiikan pro gradu- tutkielma*. Tampereen yliopisto.
- Suhonen, Pertti (1991). Tutkimuksen näkökulmia ympäristöjournalismiin. *Tiedotustutkimus* 14:3, 18–30.

- Summa, Hilkka (1995). Retoriikka ja argumentaatioanalyysi yhteiskuntatutkimuksessa. Teoksessa: Leskinen, Jaakko (toim.). *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*. Helsinki: Ykköspaino Oy.
- Tieteen termipankki (2017). [online]. Saatavilla: <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Arkeologia:uhrilehto>
- Tuulivoimayhdistys (2018). Tuulivoimahankkeet Suomessa. [online]. Saatavilla: <http://www.tuulivoimayhdistys.fi/hankelista>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2018a). *Uusiutuva energia Suomessa*. [online]. Saatavilla: <http://tem.fi/uusiutuva-energia>
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2018b). *Energia- ja ilmastotavoitteet*. [online]. Saatavilla: <http://tem.fi/energia-ja-ilmastotavoitteet>
- Varis, Markku (1998). *Sumea kieli. Kiertoilmauksen muoto ja intentio nyky Suomessa*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Vento, Jutta (2011). *Ei minun takapihalleni! Retorinen diskurssianalyysi Pohjanmaan tuulivoimasuunnittelusta*. Aluetieteen pro gradu-tutkielma. Vaasan yliopisto.
- Väliverronen, Esa (2014). Media-analyysi ympäristötutkimuksessa. Teoksessa: Massa, Ilmo (toim.). *Polkuja yhteiskuntatieteelliseen ympäristöntutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus.
- Väliverronen, Esa & Iina Hellsten (2002). From "Burning Library" to "Green Medicine". The Role of Metaphors in Communicating Biodiversity. *Science Communication* 24: 229–245.
- Väliverronen, Esa & Iina Hellsten (2000). Biodiversiteetti mediassa. *Tiedotustutkimus* 23 (22): 4–19.
- Väliverronen, Esa (1997). Mediat ympäristöpolitiikan areenana. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 46:2, 186–192.
- Ympäristöhallinto (2017). *Ympäristövaikutusten arviointi*. [online]. Saatavilla: http://www.ymparisto.fi/fiFI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ymparistovaikutusten_arviointi

Liite 1. Tutkimusaineisto

- P1 Tuulivoima valtaa maat ja metsät. Pohjalainen 7.5.2013
- P2 Lähidemokratian irvikuva – tuulivoima. Pohjalainen 17.6.2013
- P3 Tuulivoima ei sovi Kristiinan imagoon. Pohjalainen 6.9.2013
- P4 Lottovoitto vai katastrofi. Pohjalainen 1.12.2013
- P5 Menetämme luonnonrauhan. Pohjalainen 0.12.2013
- P6 EU-tukien menetys. Pohjalainen 13.1.2014
- P7 Tuulivoima on jokamiehen oikeus. Pohjalainen 7.2.2014
- P8 Oletko valmis siihen, että asuntosi arvo laskee. Pohjalainen 27.2.2014
- P9 Kattiharjun tuulivoimapuisto haittaisi monen elämää. Pohjalainen 28.2.2014
- P10 Kuka maksaa tuulimyllyhuuman. Pohjalainen 19.3.2014
- P11 Tuulivoimakaava estettävä. Pohjalainen 8.5.2014
- P12 Tuulivoimalla hyvinvointia. Pohjalainen 8.5.2014
- P13 Tuulivoimaa sammutetuin lyhdyin. Pohjalainen 11.5.2014
- P14 Mihin tarvitaan kallista ja tehotonta tuulivoimaa. Pohjalainen 7.6.2014
- P15 Aurinko- ja tuulivoima ovat tulevaisuuden energioita. Pohjalainen 11.8.2014
- P16 Tuulivoima on tuurivoimaa. Pohjalainen 10.9.2014
- P17 Tuulivoimalla jää aikanaan maanomistajan huoleksi. Pohjalainen 2.10.2014
- P18 Päätöksenteosta puuttui harkinta. Pohjalainen 24.5.2015
- P19 Onko tuulivoima suuri puhallus? Pohjalainen 11.7.2015
- P20 Luontojärjestöt ummistaneet silmänsä tuulivoiman haitoilta. Pohjalainen 10.8.2015
- P21 Tuulivoimasta kylärahaa kotiseudun kehittämiseen. Pohjalainen 16.8.2015
- P22 Miksi Kuortaneella ei ole tuulivoimaa. Pohjalainen 20.9.2015
- P23 Tulosten manipulointia myös tuulivoimassa. Pohjalainen 18.3.2016
- P24 Tuulivoimapetos Lapualla. Pohjalainen 11.4.2016
- P25 Kieroa voitontavoittelua lain avulla? Pohjalainen 18.4.2016
- P26 Tuulivoiman rakentaminen on kielletty Tanskassa. Pohjalainen 23.5.2016
- P27 Kuka suojelee lapsia tuulivoimaloiden haitoilta? Pohjalainen 9.6.2016
- P28 Tuulivoimaloiden melu aiheuttaa jatkuvaa stressiä. Pohjalainen 16.6.2016
- P29 Emme halua luopua pohjalaismaisemista. Pohjalainen 11.10.2016
- P30 Tuulivoima autioittaa Suupohjaa. Pohjalainen 15.2.2017

- P31 Savolaista melutason mittausta ilman lupaa. Pohjalainen 11.3.2017
- P32 Tuulivoima vs. elinvoima. Pohjalainen 15.4.2017
- P33 Tuulivoiman hyviä puolia. Pohjalainen 20.10.2017
- P34 Tuulivoima on todellakin ”tuontienergiaa”. Pohjalainen 25.10.2017
- I1 Tuulivoima – Etelä-pohjanmaan valtava mahdollisuus. Ilkka 26.2.2013
- I2 Tuulivoimahankkeisiin ei ryhdytä kevein perustein. Ilkka 12.5.2013
- I3 Tuulivoimasta tulossa uusin huijaus. Ilkka 23.11.2013
- I4 Tuulivoima – Suomen pelastus vai suuri erehdys. Ilkka 11.1.2014
- I5 Miksi tuulivoiman maanvuokra-sopimukset ovat niin salaisia? Ilkka 23.1.2014
- I6 Tuulimyllyjä Aronkylään? Ilkka 5.2.2014
- I7 Tuulivoima puhuttaa lakeudella. Ilkka 23.3.2014
- I9 Tuulivoimaa Kauhajoelle kyseenalaisin perustein. Ilkka 6.6.2014
- I9 Tuulivoima toi ympäristö- ja terveysongelmat. Ilkka 16.7.2014
- I10 Tuulivoima on kallista tuurivoimaa. Ilkka 6.9.2014
- I11 Kansalaiset maksavat – sijoittajat kiittävät. Ilkka 23.9.2014
- I12 Tuulivoima – yläpuolella kaiken arvostelun? Ilkka 24.9.2014
- I13 Kuntalaisten etu tuulivoimaloiden edelle. Ilkka 5.10.2014
- I14 Kalliiksi tulee eläminen vihreällä linjalla. Ilkka 21.1.2015
- I15 Tuulivoima ei ole ainoa vaihtoehto. Ilkka 1.3.2015
- I16 Infraäänit ovat nousseet tuulivoimalakeskusteluun. Ilkka 18.12.2015
- I17 Tuulivoiman hyvät puolet unohtuvat keskustelussa. Ilkka 8.1.2016
- I18 Suomen Länsirannikolla käynnissä ”infrafada”. Ilkka 23.1.2016
- I19 Tuulivoimaa ajetaan Soiniin vimmallalla. Ilkka 6.2.2016
- I20 Tuulivoimaa liian lähelle asutusta Lapualla. Ilkka 1.4.2016
- I21 Tuulivoimaloiden paineaallot tutkittava. Ilkka 19.5.2016
- I22 Hyvällä tuulella Ilmajoella. Ilkka 20.5.2016
- I23 Tuulivoimalat ja ongelmien lista. Ilkka 1.7.2016
- I24 Tuulivoimaa ilman yhteiskunnan kontrollia. Ilkka 3.7.2016
- I25 Tuuli vei mukanaan lain ja oikeudet. Ilkka 27.7.2016
- I26 Sairaaksi tuulivoimaloiden infraäänestä, eihän? Ilkka 30.8.2016
- I27 Keiden taskuihin tuulivoimatuet päätyvät? Ilkka 8.10.2016

I28 Tuulivoima ja Lapua. Ilkka 22.10.2016

I29 Infrainfluenssa tulee – oletko valmis? Ilkka 30.10.2016

I30 Tuulesta luomusähköä. Ilkka 22.4.2017

I31 Puistopropagandaa rahanhimossa. Ilkka 21.5.2017